

ÚJDONSÁGOK A FIATALKORÚAK BŰNÖZÉSÉBEN

„Mátrix”

**Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar
Bűnügyi Tudományok Intézete
Kriminológiai Tanszék**

Újdonságok a fiatalokúak bűnözésében

Vetter Dániel bűnügyi szak

Konzulens: dr. Vári Vince r. őrnagy

2012.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
I. Gyermekkorúak és fiatalkorúak bűnözésének sajátosságai	4
1. Gyermek- és fiatalkorúság, a jogi szabályozás tükrében.....	4
2. Gyermekkorúak bűnözése elkövetői oldalról.....	5
2.1. Gyermekkorúak bűnözése elkövetői oldalról, morfológiai szempontból.....	5
2.2. Gyermekkorúak bűnözése elkövetői oldalról, az okság tekintetében	6
2.3. Gyermekkorúak bűnözése elkövetői oldalról, a bűnmegelőzés kérdése	7
3. Fiatalkorúak bűnözése elkövetői oldalról.....	8
3.1. Fiatalkorúak elkövetői oldalról morfológiai szempontból.....	8
3.2. Fiatalkorúak bűnözése elkövetői oldalról, az okság tekintetében	10
3.3. Fiatalkorúak bűnözése elkövetői oldalról, a bűnmegelőzés kérdése.....	10
4. Gyermekkorúak bűnözésének sajátosságai elkövetői oldalról	11
5. Fiatalkorúak bűnözésének sajátosságai elkövetői oldalról.....	13
6. Gyermekkorúak és fiatalkorúak bűnözésének sajátosságai áldozati oldalról.....	15
II. Az utóbbi 20 év bűnözési tendenciái.....	18
1. Gyermekkorúak bűnözésének változásai	18
2. Fiatalkorúak bűnözésének változásai	19
III. A fiatalkorúak bűnözésének látenciája, illetve a látenciát befolyásoló tényezők.....	22
IV. Fiatalkorúakat érintő devianciák.....	25
1. A kábítószer és a fiatalkorúak kapcsolata.....	27
2. A kábítószer és az alkohol kapcsolata.....	29
3. A szórakozási formák és a fiatalkori bűnözés kapcsolata	31
4. A csavargás és a fiatalkorú bűnözés kapcsolata	35
V. A Béke Gyermekotthon Bűnözéssel érintettsége.....	36
1. Mai kor devianciái, ahogy erről a Béke Gyermekotthon Vezetője vélekedik.....	36
2. A Gyermekotthon bűnözéssel érintettsége, ahogy ezt az intézmény igazgatója látja. 40	
3. A Gyermekotthon két gondozottjának élettörténete	42
Összegzés	45
Felhasznált irodalom.....	46

Bevezetés

Előző félévben, amikor a szakdolgozatom címét kellett meghatározni, sok lehetséges témán gondolkodtam. Manapság nézve a híradót, hallgatva a híreket könnyen az a benyomása keletkezhet az embernek, hogy milyen veszélyes világban élünk, ahol naponta ennyi embert megölnek, kirabolnak. A híradók adásidejének több, mint a fele felfogható egyfajta Kékfénynek. Ezek hatására nem csoda, hogy az emberek szubjektív biztonságérzete meglehetősen alacsony szinten van. A bűnözés, a bűncselekmények mindennapi életünk szerves részévé váltak.

Érdekelt, hogy valójában milyen mértékű is a bűnözés, hogy vajon valóban egyre agresszívbakk – e az elkövetők és, hogy a fiatalokúakat, milyen mértékben érinti a bűnözés. Valóban olyan agresszív, könyörtelen, erőszakos elkövetők, ahogy a médiában látni és így a közvélekedésben hallani. Továbbá, hogy milyen problémák érintik őket, milyen veszélyeknek vannak kitéve és milyen új folyamatok, változások befolyásolják őket, mennyire alakultak át a szórakozási szokásaik. Összefoglalva többet akartam tudni a fiatalokúak bűnözéséről, így a szakdolgozatom témáját ebben határoztam meg.

Szakmai gyakorlatom során több fiatalokú személlyel kerültem kapcsolatba, ismertem meg életük egy bizonyos szeletét. Ezek a szeletek olykor igen szomorú élettörténeteket adtak. Azt gondoltam és gondolom most is, hogy a fiatalokúak bűnözése van olyan fontos és érdekes kérdés, hogy előadásra kerüljön a Tudományos Diákköri Konferencián, így elhatároztam, hogy elindulok ezen a megmérettetésen. Ez a téma az utóbbi időben igen felkapottá vált, sok publikáció született ezen a téren, azonban azt gondolom, hogy újszerű megközelítések új lehetőségeket tartogatnak.

Célom, hogy bemutassam, egyfajta átfogó képet nyújtsak a fiatalokú bűnözés jelenlegi állásáról, újdonságairól, bekövetkezett változásairól és az ezt befolyásoló tényezőkről. Megfoghatóvá kívánom tenni a fiatalokú devianciákat és azok okait, hiszen ezek vezethetnek a bűnelkövetéshez. Úgy gondolom, hogy a téma újszerűségéből, gyakorlatiasságából adódóan fontos bemutatni a gyermekvédelmi területen dolgozók véleményét, álláspontját, az általuk tapasztalt változásokat és azt, hogy ezekre a problémákra milyen válasz lenne szükséges.

I. Gyermekkorúak és fiatalok bűnözésének sajátosságai

1. Gyermek- és fiatalok, a jogi szabályozás tükrében

A bűncselekmény elkövetéséhez és így a bűnözés létrejöttéhez két tartalmi elem szükséges. Az egyik a Büntető törvénykönyvben megfogalmazott különös törvényi tényállás, a másik pedig a bűncselekmény elkövetője, aki a Büntető törvénykönyvben megfogalmazott alanya válás feltételeivel rendelkező természetes személy. Tehát az alanya válás feltételeivel rendelkező személy az adott időben a Btk. által büntetendő cselekményt követ el. Ezzel a nézőponttal azonban kizárnánk a kriminológia vizsgálódási köréből, többek között a gyermekkorú személyeket, hiszen a gyermekkor büntethetőséget kizáró ok. A hatályos Btk. 23. §-a szerint: „Nem büntethető, aki a cselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét nem töltötte be.”. „A jogalkotó megdönthetetlen – az ellenkező bizonyítását nem tűrő – törvényi vélelme szerint tehát a 14. életév az a kor, amikor a büntetőjogi felelősségre vonáshoz szükséges értelmi képességet eléri az emberek.”¹ Megállapítva, ha gyermekkorú személy meríti ki valamely különös törvényi tényállás elemeit, abban az esetben vele szemben nem lehet büntetőeljárást indítani és így lefolytatni sem. Azonban, mivel évente 2500-3500-an követnek el quasi bűncselekményt és mivel belőlük lesz az újabb felnőtt generáció, valamint azért mert a fiatalokkal együtt ez a korosztály tükrözi le leginkább a jelenkor társadalmát, előnyeivel és hibáival együtt, ezért elengedhetetlen, hogy ez a korosztály szerepeljen a kriminológia kutatásainak homlokterében.²

Az elkövetők életkora alapján több bűnözői csoportról beszélhetünk, így a gyermekkorúak, a fiatalok, a korai felnőttkorúak, a felnőttkorúak és az öregkorúak bűnözéséről. Mint azt feljebb említettem a gyermekkorúak és a fiatalok kiemelt jelentőséggel bírnak a vizsgálódások során, hiszen az emberek ebben a korban a legsérülékenyebbek, ebben a korban alakul ki a személyiségük, alakul ki a baráti társaságuk, ebben a korban reagálnak a legélesebben a társadalmi változásokra és ezeket

¹ Blaskó Béla (2010): Magyar büntetőjog általános rész. Rejtjel kiadó, Budapest-Debrecen. In:197.old.

² Blaskó Béla (2010): Magyar büntetőjog általános rész. Rejtjel kiadó, Budapest-Debrecen. In:197.old.

figyelembe véve ez az a kor, amikor a bűnmegelőzési programokkal a legjobban meg lehet szólítani az embereket.

A dolgozatom másik csoportját a fiatalkori bűnözés teszi ki, a fogalmát pedig a Btk. 107. § (1) bekezdése adja meg, mely szerint: „Fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem.”. A fiatalkorú elkövetőkre a Btk. tekintettel a testi, szellemi, erkölcsi fejlettségükre az általánostól enyhébb rendelkezéseket fogalmaz meg. A büntetőeljárásról szóló törvény 447. § (1) bekezdése megfogalmaz egy speciális eljárási célt, mely szerint: „A fiatalkorúval szemben az eljárást az életkori sajátosságainak figyelembevételével, és úgy kell lefolytatni, hogy az elősegítse a fiatalkorúnak a törvények iránti tiszteletét.” A felnőttekhez képesti enyhébb rendelkezések, illetve speciális célok kifejezik azt, hogy ez az életkor az, amikor még több eséllyel lehet megszakítani egy bűnöző életmódot, mikor a speciális prevenció lényege felértékelődik és a társadalom a büntetőjogon keresztül az elkövető tudtára adja rosszalló értékítéletét, bízva abban, hogy ezzel elrettenti a további bűncselekmények elkövetésétől.

Ahhoz, hogy e két bűnözői csoport elhelyezhető legyen az összébűnözésben, elengedhetetlen a bűnözés állapotának, fő számainak ismerete. 2011-ben a 112 895 regisztrált bűnelkövetőből 11 034 fő fiatalkorú, 2 714 fő pedig gyermekkorú volt. A fiatalkorú elkövetőknek a regisztrált elkövetőkhöz mért aránya 9,77 %, a gyermekkorú elkövetőknek a regisztrált elkövetőkhöz mért aránya pedig 2,40 % volt. A gyermekkorú és fiatalkorú elkövetők a regisztrált elkövetőkhöz mért aránya 12,18 %. A fenti adatokból megállapítható, hogy minden 100 elkövetőből hozzávetőleg 10 fiatalkorú személy.³

2. Gyermekkorúak bűnözése elkövetői oldalról

2.1. Gyermekkorúak bűnözése elkövetői oldalról, morfológiai szempontból⁴

2011-ben 112 895 fő bűnelkövetőt regisztráltak, melyből a büntetőjogilag felelősségre nem vonható gyermekkorú elkövetők száma 2 714 fő volt, ez az összes regisztrált bűnelkövető

³ Az adatok forrása: Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály (2012): Tájékoztató a gyermekkorúak és fiatalkorúak bűnözésével összefüggő egyes kérdésekről

⁴ Az alcímben szereplő bűnözéssel kapcsolatos adatok forrása: Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály (2012): Tájékoztató a gyermekkorúak és fiatalkorúak bűnözésével összefüggő egyes kérdésekről

2,40%-a. Az adatokból kitűnik, hogy a gyermekkori bűnözés igen kis szeletét adja az összébűnözésnek. Fontos megjegyezni, hogy ez a korosztály a statisztikai adatok alapján kevésbé érintett a bűncselekmények elkövetésével, hiszen a gyermekkori elkövetők aránya a gyermekkori lakónépességhez a fenti évben 0,20% volt.

A bűnözés szerkezetét vizsgálva megállapítható, hogy a vagyon elleni bűncselekmények „elkövetése” dominál, hiszen 2011-ben a gyermekkori „elkövetők” 61,20%-a követett el ebbe a csoportba tartozó cselekményt. Ezt követi a közrend elleni bűncselekmények 19,01%-kal, valamint a személy elleni bűncselekmények köre 12,79%-kal. Az elsőként említett csoport több mint felét a lopás törvényi tényállása, a másodikként említettnek a 4/5-ét a garázdaság tényállása, a harmadiknak pedig közel a 2/3-át a szándékos testi sértés tényállása teszi ki. Szándékos emberölést 2011-ben gyermekkori nem követett el.

A gyermekkori „elkövetők” 39,8%-a követte el a bűncselekményt egyedül. Az elkövetők korcsoportos megoszlása a statisztikai adatok alapján 2011-ben a következőképpen alakult: a 0-10 éves személyek a gyermekkori elkövetők 22,11%-át tették ki, ez az arány a 11 éves személyeknél 15,62%, a 12 éveseknél 24,43%, míg a 13 éveseknél 37,84% volt.

2.2. Gyermekkori bűnözése elkövetői oldalról, az okság tekintetében

A gyermekkori által elkövetett bűncselekmények általában a szükségleteik kielégítésére irányulnak. A gyermekek életkori adottságaiknál fogva nehezen képesek szükségleteik kielégítését időben eltolni, így egyfajta önmegtartóztatás hiánya fedezhető fel a viselkedésükben és gyakran ez vezet a bűncselekmény elkövetéséhez. A gyermekek szintén adottságaiknál fogva igen erősen kötődnek a családjukhoz. Ez a kötődés az esetek túlnyomó többségében pozitív jelentőséggel bír. Vannak olyan esetek azonban, hogy éppen a családi közeg, az otthon látott minták következtében követ el valaki ilyen cselekményt. Ennek az oknak egy sajátos esete, amikor a gyermekkori, tehát büntetőjogi felelősségre nem vonható személy felhasználásával követnek el ilyen cselekményeket. Egy ilyen kirívó eset történt pár évvel ezelőtt, amikor egy család – egy édesapa, egy édesanya és a gyermekük – kiutazott Svédországba, ahol a számtalan vagyon elleni bűncselekmény,

főként lopás „elkövetésére” vették rá gyermeküket. Az esetek a magyar hatóságok tudomására jutottak, melynek következtében a gyámhatóság a gyermeket, annak védelme, megfelelő fejlődésének biztosítása érdekében állami gondozásba vette.⁵

2.3. Gyermekkorúak bűnözése elkövetői oldalról, a bűnmegelőzés kérdése

A bűnmegelőzés a tágabb értelemben vett kriminálpolitika egyik részterületét képezi. A Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiája, mely a magyar bűnmegelőzési politika alapvető dokumentuma több prioritást tartalmaz, köztük a gyermek- és fiatalkori bűnözés csökkentését. A Stratégia ezzel kapcsolatosan megjelöli a bűnüldöző és büntető igazságszolgáltatási rendszer saját feladatait, valamint más ágazatok szerepét.⁶ Ilyen ágazat az egészségpolitika, a szociálpolitika és családpolitika, a nevelés- és oktatáspolitikai, az ifjúság- és sportpolitika, a gyermekvédelem, a kulturálispolitika, a romapolitika, valamint a környezet- és természetvédelmi politika.⁷

Az ágazatok közül jelentőségénél fogva a gyermekvédelmi ágazatot kiemelve. A gyermekvédelem legfontosabb feladatai a Stratégia szerint az, hogy a gyermek- és fiatalkorúakkal foglalkozó szervek közötti intézményes együttműködés kialakuljon, szorosabbá váljon, egy olyan jelzőrendszer kiépítése mely képes megelőzni a gyermek- és fiatalkorúak marginalizálódását, továbbá korai pszicho-szociális beavatkozási programok megszervezése. Kiemelt feladat egy olyan segítő intézményrendszer kialakítása, fejlesztése, amely az életmódjukban deviáns jellegzetességeket mutató fiatalokat a súlyosabb deviáns magatartásformák tanúsításától vagy a bűncselekmények elkövetésétől visszatartja.⁸ Látható, hogy ezek a feladatok a gyermekvédelem meglévő feladataival összhangot mutatnak, azonban a Stratégia ezeket a feladatokat, jelentőségüknek fogva kiemelt feladatokként nevesíti.

⁵ Az esetet Szabadka Péter a Budapest Főváros Önkormányzatának Béke Gyermekotthonának igazgatója a vele készített riport során hozta a tudomásomra. Szabadka Péterrel készített riport, valamint a további okok a dolgozat második felében található.

⁶ Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, szerk: Borbíró Andrea- Kerecsi Klára (2009): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I. In: 397.o.

⁷ Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, szerk: Borbíró Andrea- Kerecsi Klára (2009): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I. In: 397.o.

⁸ Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, szerk: Borbíró Andrea- Kerecsi Klára (2009): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I. In: 397.o.

A gyermekkori bűnelkövetés megelőzésénél nagy figyelmet kell szánni a deviáns magatartások megelőzésére, ahogy ez a Stratégiában is szerepel, hiszen a bűncselekmény elkövetése gyakran egy deviáns életvitel kicsúcsosodása. Fel kell figyelni és megfelelően kezelni az iskolai problémákat, az iskolakerülést, az agresszív magatartásokat, mivel a pre-kriminális viselkedés is elvezethet egy bűnözői életvitelhez. Megfelelő kezelés lehet a nevelés során érvényesülő következetesség, illetve a szülők és a tanárok gyakoribb egyeztetése. Mindezek megelőzésére a jól működő család adhatja a legnagyobb védelmet. A családnak kell lennie annak a bázisnak, ahol a gyermek a szükséges értékeket elsajátítja, ahol megfelelő támogatást és védelmet kap.⁹

3. Fiatalkorúak bűnözése elkövetői oldalról

3.1. Fiatalkorúak elkövetői oldalról morfológiai szempontból¹⁰

Az évente regisztrált bűnelkövetők összesen 110-130 ezer fő közül 10-12 ezer fő fiatalkorú, tehát a bűnelkövetők 9-10%-a 14 és 18 év közötti személyek. Ez az arány bele illeszkedik abba a képbe, hogy a leggyakrabban bűncselekményt elkövető korosztály a 21-26 év közöttiek. Érthető, hiszen ebben az életkorban a legaktívabbak az emberek és ez az aktivitás nyilvánvalóan megmutatkozik a devianciák ezen csoportjában is. „A fiatalkorú bűnözés súlypontja a 16. életév körül van.” Általánosságban megfogalmazható, hogy 16. életév betöltése előtt inkább tulajdon elleni, azt követően pedig inkább erőszakos, garázda jellegű cselekmények elkövetése a jellemző.¹¹

A fiatalkorú személyek által leggyakrabban elkövetett bűncselekménycsoport a vagyon elleni bűncselekmények köre, amelybe tartozó bűncselekményt 2011-ben az elkövetők 53,85%-a követett el. A második leggyakoribb ilyen csoport a közrend elleni bűncselekmények, amelybe tartozó bűncselekményt ugyanebben az évben az elkövetők 29,76%-a követett el, ezt követi a személye elleni bűncselekmények köre, melynél az arány 9,89% volt.

⁹ A család szerepe, jelentősége, mai működése a dolgozat hátralevő felében kifejtésre kerül.

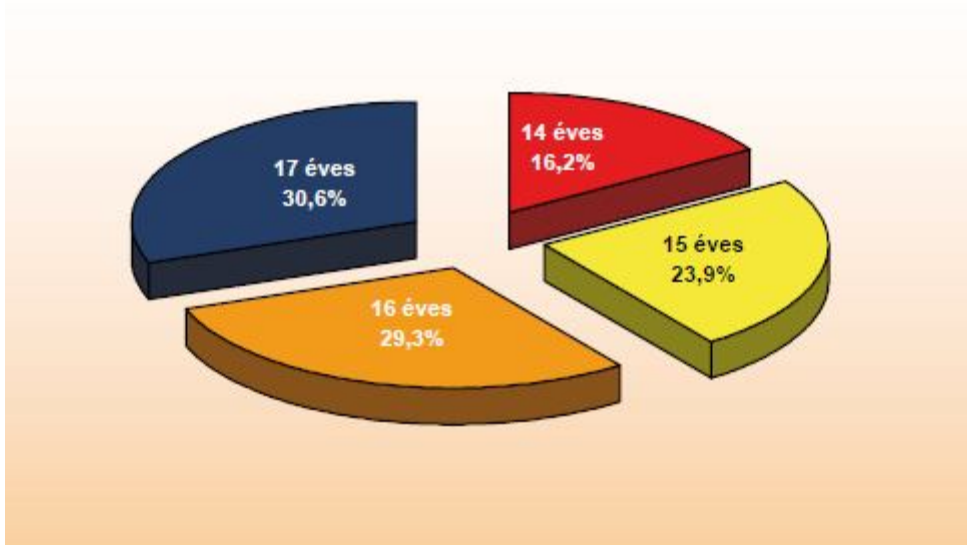
¹⁰ Az alcímben szereplő bűnözéssel kapcsolatos adatok forrása: Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály (2012): Tájékoztató a gyermekkori és fiatalkorúak bűnözésével összefüggő egyes kérdésekről

¹¹ Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, szerk: Borbíró Andrea- Kerecsi Klára (2009): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I. In: 259.o.

Az elkövetők a büntetni rendelt cselekményeiket 2011-ben az esetek 41,8%-ában egyedül követték el, a fennmaradó részben pedig valaki a bűncselekmény elkövetésében részt vett, ebből a körből kiemelném a fiatalkorú személyeket, akik az esetek 28,6%-ában vettek részt.

A fiatalkorú bűnelkövetők nemenkénti megoszlása az átlagot mutatja, hiszen 82,18%-a férfi, 17,82%-a nő.

Az elkövetők koronkénti vizsgálata célszerű, hiszen ez alapján megállapítható a korosztályon belüli megoszlás. A diagramon a 2011-es adatok láthatóak. Az arányokból megállapítható, hogy közel kétszer annyi 17 éves követ el bűncselekményt, mint 14 éves.

1. ábra¹²

Érdekes szempont a bűnelkövetés vizsgálatánál a személyek tartózkodási helye, abban az értelemben, hogy hol, kivel együtt élnek. Manapság az emberekben ezzel kapcsolatban kissé téves kép él. A vizsgált csoportokból kiemelném, hogy az összes elkövető 66,01%-a szülőknél, 16,92%-a egyedülálló szülőnél él, továbbá, hogy 10,43%-a nevelőotthonban, intézetben él.

A bűnelkövetők előéletét vizsgálva megállapítható, hogy az elkövetők 91,3%-a büntetlen, 8,7%-a büntetett előéletű.

¹² A diagram forrása: <http://www.mklu.hu/repository/mkudok7746.pdf> 2012. november 03.

3.2. Fiatalok bűnözése elkövetői oldalról, az okság tekintetében

A fiatalok a gyermekkorukhoz hasonlóan a szükségleteik kielégítése érdekében követik el a bűncselekményeket. A fiataloknak azonban már jóval több szükségletük keletkezik, a szükségleteket azonnal ki akarják elégíteni, ez egyfajta anómiás nyomást kelt bennük, melynek hatására – tekintettel arra, hogy az önmegtartóztatási képességük alacsony – szükségleteiket nagy kockázatok árán is kielégítik. Ez a folyamat főként a vagyon elleni bűncselekmények esetén igazak.

Az erőszakos bűncselekmények egy másik okkal állnak összefüggésbe. Ez az ok az alacsony frusztrációtűrési képesség, mely hasonló az előzőhöz, de attól eltér. Lényege, hogy az egyénben olyan mértékű indulatok keletkeznek, melyeket máshogy nem tud kezelni csak úgy, hogy ilyen cselekményt követ el. Ilyen okra vezethető vissza az a megtörtént eset, amikor egy 16 éves fiú a barátnőjével a délutáni órákban sétált az utcán, mikor egy szembejövő vele egykorú fiú becsmérő kifejezéssel illette a barátnőjét, mire ő röviddel ezután arcon ütötte a fiút. Az ütés következtében a megütött személy 8 napon túl gyógyuló sérülést szenvedett. A 16 éves fiúval szemben a bíróság testi sértés büntetvényének elkövetése miatt büntetőjogi felelősségét megállapító ítéletet hozott.¹³ Ilyen esetekben az egyének úgy érzik valamit tenniük kell, előfordul az is, hogy úgy érzik sarokba vannak szorítva, hogy nincsen mozgáskörük és ez olykor egy előre nem is várható magatartást eredményez.

3.3. Fiatalok bűnözése elkövetői oldalról, a bűnmegelőzés kérdése

A fiatalok bűnözés megelőzése nagyrészt megegyezik a gyermekkorukéval. A különbség a megítélésben is megmutatkozik, hiszen „az európai kultúrában a gyermek a serdülőkor kezdetéig „védelemre szoruló gyermek”-nek minősül, aki nem felelős a helyzetéért, nem veszélyeztet másokat, és rászorul az állam és a társadalom védelmére. A serdülőkor kezdetétől azonban megváltozik a gyermekek megítélése, ettől kezdve „a más ember veszélyes gyermekének” kezdik tekinteni, aki felelős a helyzetéért, másokra nézve

¹³ Az esetet egy ma már 18 éves személy követte el, a történetet ő hozta tudomásomra a Béke Gyermekotthonban.

veszélyt jelent, és nem védelmet kell nyújtani számára, hanem kontrollálni kell a magatartását.”¹⁴ Ez a hozzáállásbeli különbség lehet az alapja annak, hogy az emberek egyre jobban tartanak a fiatalkorú bűnözőktől. Természetesen ez az alap nem lenne elég egy ilyen félelem kialakulásához, ehhez többek között szükséges a bűnözés torz ábrázolása a médiában, ahol gyakran igen agresszív, könyörtelen, erőszakos bűnözőként mutatják be őket.

A megelőzés kapcsán fontos az értékközvetítő közeg vizsgálata. Ez alapján megállapítható, hogy csökkenti a bűncselekmények elkövetési esélyét az, ha az a társadalmi közeg, amiben él a fiatalkorú társadalmilag helyes értékeket közvetít számára. Különösen fontos, hogy ez a kortárs csoportokra is igaz legyen, hiszen ebben a korban a mintakövetés igen jelentős. Megtörtént eset, hogy egy 15 éves fiú a korábbi gyermekotthonában rendszeresen verekedett társaival, többször meglopta őket, valamint folyamatban volt ellene egy büntetőeljárás, az új gyermekotthonba bekerülve több hónapig folytatta ezt az életvitelt, majd visszaesett a deviáns magatartásainak a száma és egy év múlva már szinte alig mutatott devianciát.¹⁵ Ennek magyarázataként a csoport sajátosságai adtak választ, ugyanis többen voltak az idősebb korúak, akik már nem vettek részt bűncselekmények elkövetésében, azok elkövetését elítélték, így az új társuk viselkedésével is hasonlóképpen tettek.

4. Gyermekkorúak bűnözésének sajátosságai elkövetői oldalról

A gyermekkorúak bűnözési sajátosságaihoz szorosan kapcsolódik a belépési kor vizsgálata. „Vannak, akik azt állítják, hogy minél korábbi életkorban került sor az első bűncselekmény elkövetésére, annál súlyosabb és hosszabb ideig tart majd a bűnöző karrier. Ennek összetevőjeként a személyiség felgyorsult fizikai érését említik, amelyet egyáltalán nem követ a társadalmi beépülés. Ez az életkorral szoros összefüggésben van. Ha tehát az életkorral kialakult fizikai képesség a társadalmi integráción keresztül nem kerül hasznosításra és így a konformitás elmarad, akkor az életkornak a bűnözésre gyakorolt

¹⁴ Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, szerk: Borbíró Andrea- Kerezsi Klára (2009): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I. In: 401.o.

¹⁵ Az esetet a Béke Gyermekotthon egyik nevelője hozta a tudomásomra.

hatása érezhetően felerősödik.”¹⁶ Azonban, megvizsgálva a belépési és a kilépési korokat megállapítható, hogy a gyermekkorban bűncselekményt „elkövetők” nagy része rövid idő elteltével – fiataalkor végén – „kilépnek”, tehát felhagynak a bűnözői életvitellel. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a fiataalkori bűnözésen belül önálló fiataalkori karrierbűnözés lenne megkülönböztethető.¹⁷

A gyermekkori bűnözésről sokan sokféleképpen vélekednek. Az embereknek a híreket nézve, olvasva az a benyomása keletkezik, hogy sokkal több bűncselekmény történik az utóbbi időben és ezeknek nem kevés részét a fiatalok követik el, hogy egyre több olyan fiatal van, akik a bűnözésből élnek. Az elkövetőket egyre agresszívebbnek tüntetik fel és ez alól a fiatalok sem kivételek. A fiatalok egyfajta cél nélküli agresszorok.

Ezzel szemben Dr. Németh Zsolt egy másik véleményt fogalmaz meg, szükségesnek tartja leszögezni, hogy „... a gyermekkori kriminalitásban napjaink Magyarországon semmiféle súlyos helyzet nincs. Azt a bűnözést produkálják a gyermekeink, ami a társadalmunkhoz, a mai kultúránkhoz hozzátartozik, nincs itt semmi drámai rendellenesség, inadekváció.”¹⁸

A gyermekekre is épp úgy hat az őket körülvevő környezet, a nagy iramú és mélységű társadalmi és technikai fejlődés, az információrobbanás, mint másokra. Ennek következtében sokan elvesztik tájékozódási pontjaikat, ezek ellensúlyozására helyesnek tartja az állami és civil erőfeszítéseket, melyek segíthetnek a veszélyek ellensúlyozásában. Megállapítható, hogy az általuk elkövetett bűncselekmények többsége alacsony kárértékű és ezek is a kortársaik, ismerőseik, szüleik ellen irányulnak. Nagy hiba az alacsony számban előforduló kiemelt ügyek alapján általánosítani.

A gyermekek bűnözéséről az alábbi jellemzőket fogalmazza meg: „... a bagatell természet, az epizódszerűség (a gyermek életében), az ubikvitás (vagyis, hogy társadalmi berendezkedéstől és az egyén társadalmi helyzetétől függetlenül előfordul a világon mindenütt), valamint, hogy a felnőtt kor felé érve kriminális késztetések főszabályként elenyésznek.”¹⁹ Ezek a jellemzők nagy kontrasztot mutatnak az emberek fiatalokról alkotott képével. Hiszen ezek alapján a fiatalok nem könyörtelen, nagy tárgyi súlyú

¹⁶ Gönczöl Katalin, Kerezsi Klára, Korinek László, Lévy Miklós (2006): Kriminológia- Szakkriminológia. Complex kiadó, Budapest. In: 260.o.

¹⁷ Gönczöl Katalin, Kerezsi Klára, Korinek László, Lévy Miklós (2006): Kriminológia- Szakkriminológia. Complex kiadó, Budapest. In: 260.o.

¹⁸ <http://www.gyermekebantalmazas.hu/celsoportok/szakembereknek/item/fiataalkori-bnoezes-erszak> 2012. október 06. A következő bekezdés tartalmilag ugyanezen hivatkozás alapján készült.

¹⁹ <http://www.gyermekebantalmazas.hu/celsoportok/szakembereknek/item/fiataalkori-bnoezes-erszak> 2012. október 06. A bekezdés, melyben az idézet szerepel tartalmilag ugyanezen hivatkozás alapján készült.

bűncselekményeket elkövető személyek, hanem zömében kis társadalomra veszélyességű, ún. bagatell jogsértések elkövetői. A másik fontos jellemző, hogy a fiatalon bűncselekményt elkövető személyek közül kevesen követnek el életük során újabb bűncselekményt, a fiatalon elkövetett cselekmény egyfajta epizódként jelenik meg az életében, tehát az esetek túlnyomó részében folytatás nélkül marad. Tehát nem állja meg a helyét az a közvélekedés, hogy, aki fiatalon ilyen cselekményt követ el abból az élete során bűnöző lesz. A harmadik jellemző, hogy a bűnözés független a társadalmi berendezkedéstől és az egyén társadalmi helyzetétől. Ebből az következik, hogy az elkövetők között megtalálhatjuk a különböző társadalmi rétegek tagjait, tehát a bűnözés nincs kötve a társadalmi helyzethez.

A deviáns magatartásokkal kapcsolatban Dr. Németh Zsolt megfogalmazza, hogy „A gyermekkori deviációkat, beleértve a bűnelkövetést vagy a drogfogyasztást is mindenekelőtt tünetnek érdemes felfognunk.”²⁰ Egy olyan tünetnek, ami jelzi, hogy az egyén életében valamilyen zökkenő következett be. A feladat az, hogy segítsük az ilyen egyéneknek a társadalmilag elfogadott, helyes életvezetés kialakításában, illetve az ehhez való visszatérésben. Fontosnak tartom megjegyezni ezzel kapcsolatban, hogy napjainkban több, ellentétes vélemény fogalmazódik meg a kiskorúak bűnözésével és annak kezelésével kapcsolatban.

5. Fiatalkorúak bűnözésének sajátosságai elkövetői oldalról

A személyiség ebben az életkorban alakul ki, majd később szilárdul meg, rögzítve benne többek között a társadalom értékrendjét, a boldogulás, az előrelépés mikéntjét. Nem marginális kérdés azonban az, hogy a fiatalok miben látják az előrelépés eszközeit. „A fiatalok mindennapjainak egyik állandó kísérőjelensége az erőszak, mint egy cél elérésének eszköze, vagy a tisztelet, a hírnév megszerzésének lehetősége. Az erőszakot az érvényesülés eszközüül használók többsége számára fontos az előrejutás, az adott közösségen belüli vezető szerep vagy magasabb pozíció megszerzése.” Az erőszaknak, mint eszköznek az elfogadása azt eredményezi, hogy a fiatalok toleránsabbá válnak más

²⁰ <http://www.gyermekbántalmazas.hu/celcsoportok/szakembereknek/item/fiatalkori-bnoezes-erszak>
2012. október 06. A bekezdés, melyben az idézet szerepel tartalmilag ugyanezen hivatkozás alapján készült.

erőszakformák vonatkozásában is. Ez pedig adott esetben hozzájárulhat egy indulati bűncselekmény, vagy egy bűncselekmény erőszakosabb elkövetéséhez. „Az erőszak mint konfliktusfeloldási eszköz sokszor az otthonról hozott minta alapján alakul ki.” Vizsgálatok igazolják, hogy az agresszív viselkedést megvalósító diákok közt magasabb volt a családi devianciák aránya.²¹

Ahogy a gyermekkorúak bűnözésénél, úgy itt is megjelenik a bűnözés minőségéről szóló sajátos ellentmondás, miszerint a hírek, a tudósítások a kirívó, ritkán előforduló személy elleni erőszakos bűncselekményekről tudósítanak elsősorban és ezáltal az olvasó, a néző számára olyan kép alakul ki a bűnözésről, minthogyha ez lenne az általános, ez lenne a gyakran előforduló. A bűnözés valódi helyzetéről, értem ezalatt a regisztrált bűncselekményeket és azok elkövetőit, ritkán esik szó. Pedig ez alapján a helyzet egészen más, hiszen mint, ahogy feljebb részleteztem, a bűncselekmények döntő része nagyon ellen irányul és csak egy kisebb része irányul személy ellen.

A bűnözés helyzetéről és annak veszélyeiről minden emberben kialakul egy szubjektív kép, ez alól a jogalkalmazók sem kivételek. „Az ítélkező bíró a fenyegető jeleket abban látja, hogy a fiatalok 2/3-a büntett miatt, abból is nagy részük több cselekmény miatt, aztán közrend és személy elleni deliktummal vádolva kerül a bíróság elé vagy, hogy az elítélt rablók 1/3-a fiatalok.”²² Ezek tények, azonban nem szabad megfeledkezni arról, hogy csak részgazságok, hiszen a regisztrált fiatalok elkövetőknek mintegy fele kerül bíróság elé, és ez a rész nyilvánvalóan a súlyosabb delictumok elkövetőit foglalja magába. Tehát, amikor a bűnözés helyzetéről beszélünk érdemes lehet az adatokat, információkat összességükben elemezni, értékelni.

Szabadka Péter véleménye, hogy a fiatalok elkövetők mindenkinél okosabbnak hiszik magukat, azt gondolják, senki nem jön majd rá arra, hogy mit tettek. Az erőszakkal kapcsolatban pedig úgy véli, hogy az a dolog, pénz megszerzéséért kerül alkalmazásra.²³

²¹ Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, szerk: Borbíró Andrea- Kerecsi Klára (2009): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I. In: 259.o.

²² <http://www.gyermekbántalmazas.hu/celcsoportok/szakembereknek/item/ fiatalok-bunozes-erszak>
2012. október 06.

²³ Szabadka Péter részletes véleménye a dolgozat második felében található.

6. Gyermekkorúak és fiatalok bűnözésének sajátosságai áldozati oldalról²⁴

A gyermekkorú bűnözés másik oldala a gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmények. Ez a korosztály igen kiszolgáltatott a környezetére. Mind fizikálisan, mind pszichikálisan fejletlenek éppen ezért a gyermekvédelmi szabályozásokon túl a Btk. fokozott büntetőjogi védelemben részesíti a kiskorúakat, teszi ezt konkrét esetben többek között akkor, amikor egyes bűncselekmények minősített eseteként fogalmazza meg a védekezésre képtelen személy sérelmére – a Btk. értelmező rendelkezése alapján a tizenkettedik életévét be nem töltött személyt ennek kell tekinteni – elkövetett cselekményeket. Abban az esetben, ha az egyes különös törvényi tényállások nem tartalmaznak kiskorúakkal kapcsolatos rendelkezéseket, a kiskorú sérelmére való elkövetés a büntetés kiszabásánál juthat jelentőséghez, kifejezve ezzel a társadalom rosszalló értékítéletét.

A gyermekkorúakkal kapcsolatban kijelenthető, hogy alacsony a félelem érzékük, valamint jellemző rájuk a dicsekvés, értékeik mutogatása. Ezek potenciális sértetté teszik őket, hiszen a klasszikus bűnözélmélet alapján az elkövető kevesebb befektetéssel azonos hasznot tud elérni, továbbá figyelmetlenségükből következően veszélyt jelentenek számukra a közlekedési bűncselekmények.

2008-ban 212 018 természetes személyt regisztráltak sértettként, ebből 5 904 gyermekkorú volt, ami a természetes személyi sértetti kör 2,78%-a. A sérelmükre elkövetett bűncselekmények nagyságrendileg megegyeznek az általános bűnelkövetési arányokkal. A leggyakoribb bűncselekmény a lopás. A fenti évben a gyermekkorú személyi kör 21,66%-a vált lopás sértetté. A leggyakoribb elkövetési tárgyak ezekben az esetekben a mobiltelefonok, az ékszerek és a készpénz. Gyakori az iskolában, öltözőben elkövetett lopás.

A rablás, mint rendőrségi szempontból kiemelt erőszakos bűncselekmény is gyakorinak tekinthető ebben a korosztályban. 2008-ban 346 gyermekkorút érintett, ez valamennyi gyermekkorú sértett 5,86%-át jelenti. Gyakori a csoportos, illetve a fenyegetéssel elkövetett rablás, melynek során a sértett testi fejletlenségének is

²⁴ Az alcímben szereplő bűnözéssel kapcsolatos adatok forrása:

ORFK Szóvivői Iroda: A gyermek- és fiatalkori bűnözés helyzete.

2012. október 13.

http://www.police.hu/ideiglenesek/elemzesek/bunuldozes/orf_080213_01.html?pagenum=2

köszönhetően gyakorlatilag nem várható ellenállás. Pusztán a fenyegetés is – mely ez esetben az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés kell, hogy legyen – elég ahhoz, hogy az elkövetők az értékeiket elvegyék.

Az ifjúság elleni bűncselekmények körébe tartozó kiskorú veszélyeztetését a fenti évben a sértetti kör 19,73%-a ellen követtek el. Ez az arány jelentősnek mondható, hiszen 1 165 gyermek vált e bűncselekmény áldozatává.

Potenciális áldozattá teheti a gyermekkorúakat a különféle szabadidő eltöltési szokások. Ezek közül kiemelve az utcán való céltalan időtöltést, a plázázást, illetve a manapság igen elterjedt virtuális kapcsolattartásban rejlő veszélyeket. Az ilyen kapcsolattartás és a gyermekek alacsony félelemérzete olykor igen komoly negatív hatásokkal járhat. Az ún. on-line abúzus kifejlődhet ún. off-line abúzussá, mely nemi erkölcs elleni bűncselekmény elkövetését eredményezheti.

A gyermekkorúak esetén kiemelt jelentőséggel bír az iskolai zaklatás, melynél az adott korcsoporttól származó támadások játszanak főszerepet, illetve a családon belüli erőszak. Ez a jelenség több, különböző bűncselekményt takar, melynek közös jellemzői, hogy az elkövető és a sértett egy családon, egy életközösségen belül él. Az így elkövetett bűncselekmények szóbeli, erőszakos, szexuális jellegűek. Jellemzőjük, hogy a sértett pont attól a személytől szenved el ezeket, akitől támogatást, segítséget kéne kapnia. A családon belüli erőszak tragikus jellemzője, hogy gyakran hónapokig, évekig is eltart és ezalatt az idő alatt a gyermek személyisége torzul, rossz magatartásmintákat rögzít, melynek következménye igen hamar láthatóvá válik a viselkedésében. A jelenség elleni fellépés nem csupán rendőri feladat, azonban ezt nehezíti a magas látencia.²⁵

Összességében kijelenthető, hogy a gyermekkori bűnözésnek az összefüggésben betöltött szerepe igen alacsony, azonban a korosztály sérülékenysége, befolyásolhatósága miatt, valamint azért, mert a káros szocializációs behatásoknál fogva sodródhatnak perifériára és kriminalizálódnak áldozati és elkövetői oldalon, így fontos a bűnözés ezen kategóriájával foglalkozni.

2008-ban 7 636 fiatalkorú személyt regisztráltak sértettként, mely a természetes személyi sértetti kör 3,6%-át jelenti. A 14 és 18 év közötti korosztály sértetteinek száma korcsoportonként 2008-ban a következőképp alakult: 1 436 14 éves, 1 914 15 éves, 2 253 16 éves, és 2 033 17 éves személy sérelmére követtek el bűncselekményeket. Kiténik,

²⁵ ORFK Szóvivői Iroda: A gyermek- és fiatalkori bűnözés helyzete.
http://www.police.hu/ideiglenesek/elemzesek/bunuldozes/orf_080213_01.html?pagenum=2
 2012. október 13.

hogy a 16 éveseknek van a legnagyobb esélyük arra, hogy bűncselekményt szenvedjenek el.

A sérelmükre elkövetett vezető bűncselekmény-csoport a vagyoni elleni bűncselekmények köre, mely 4 057 fiatalkorút, a korcsoport 53,13%-át érintette. A csoporton belül a lopás bűncselekménye a leggyakoribb, 2 897 fiatalkorút érintett. A fiatalkorúak között a 16 éveseknek van a legnagyobb esélyük, hogy erőszakos, garázda bűncselekményt szenvedjenek el. Ebben a korcsoportban jellemző az azonos korcsoport tagja felől érkező támadás, magyarázható ez többek között azzal, hogy a napi tevékenységek, a szabadidő eltöltési szokások hasonlóak, és így nagyobb esély van arra, hogy azonos életkorú személy váljon áldozatul. Ismert tény, hogy a rablások negyedét – 2008-ban a 21,48%-át – 14 és 18 év közötti fiatalok sérelmére követik el. Ez 653 fiatalkorút érintett, a sérelmükre elkövetett cselekmények 8,55%-át tette ki.

A gyermekkorúaknál elmondottak nagy része a fiatalkorúak esetében is elmondható. Ennél a korcsoportnál azonban ki kell emelni a megváltozó szabadidő eltöltési szokásokat, melyek hozzájárulnak ahhoz, hogy potenciális sértettek legyenek.

II. Az utóbbi 20 év bűnözési tendenciái²⁶

1. Gyermekkorúak bűnözésének változásai

Az ismertté vált bűncselekmények számadatai az utóbbi években nagy változást nem mutattak, nem úgy, mint a '90-es évek közepén, mikor még 1988-ban 200 ezer alatt volt az ismertté vált bűncselekmények száma, addig pár év leforgása alatt 1998-ban már 600 621 ilyen eset vált ismertté. Azóta ez a szám 400 ezer körül van. Látható, hogy a rendszerváltás után nagy bűnözési hullám indult meg Magyarországon. A rendszerváltást szorosan az értékválság is követte, melynek következtében az eddig fontosnak tartott értékek helyére hosszú időn keresztül nem kerültek újak. Az új érték a vagyon, a pénz lett. A vagyon elleni bűncselekmények hatalmas méreteket öltöttek. A vagyoni különbségek pedig gyors növekedésnek indultak, a társadalmi olló nyíltni kezdett.

Ilyen hatások mellett a társadalom sérülékeny tagjai a fiatalok bűnözés szempontjából veszélybe kerültek. A családokban megjelent a munkanélküliség, az elszegényesedés, a frusztráció, az egyes társadalmi rétegek lecsúszása, melyek következtében a gyermek- és fiatalok egyre kevesebb idő maradt. A nevelés kérdését a szülők próbálták az iskolák felé elnyomni, azonban az iskolák ennek a feladatnak nem igazán tudtak eleget tenni.

A „világ kiszélesedése”, az internet megjelenése bár elterjedése az utóbbi években vált vitathatatlanul jelentős mértékben megváltoztatta a fiatalok szabadidő eltöltési szokásait. A kapcsolatok egyre személytelenebbé, a fiatalok pedig egyre haszonorientáltabbakká váltak.

A demográfiai adatokat vizsgálva látható, hogy a gyermek- és fiatalok lakónépsége csökken. Ezt a csökkenést figyelembe kell venni a bűnözésük elemzésénél.

A kriminálstatisztika adataival kifejezve, 2011-ben 2 714 fő követett el quasi bűncselekményt, azonban ez a szám az előző évekhez képest javulást mutat. 2004-ben 3 963 főt regisztráltak, azóta 2008-at kivéve, ahol is egy 46 fős emelkedés következett be,

²⁶ A fejezetben valamennyi gyermek- és fiatalok bűnözésével kapcsolatos adat forrása: 2000. és 2009. közötti időszak tekintetében: Legfőbb Ügyészség Számítástechnika-alkalmazási és Információs Főosztály (2010): Tájékoztató a gyermekkorúak és fiatalok bűnözésével összefüggő egyes kérdésekről
2009. és 2011. közötti időszak tekintetében: Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály (2012): Tájékoztató a gyermekkorúak és fiatalok bűnözésével összefüggő egyes kérdésekről

folyamatos csökkenés tapasztalható. A ténszerűséghez hozzátartozik, hogy 2000. és 2009. évet egymáshoz viszonyítva a gyermekkorú lakónépesség 13,3%-kal csökkent. A gyermekkorúak által elkövetett cselekmények többsége vagyon elleni, kisebb rész közrend elleni és személy elleni, valamint más fejezetbe tartozó bűncselekmény, azonban ezek arányai az elmúlt nyolc évben jelentősen megváltoztak. Míg 2005-ben a gyermekkorú elkövetők 81,12%-a követett el vagyon elleni bűncselekményt, addig az a szám 2011-ben 61,20% volt, a két év közötti időszakban 2006. évet kivéve folyamatos csökkenés történt. A személy elleni és a közrend elleni bűncselekmények esetén pedig növekedés mutatható ki, hiszen, 2005-ben a gyermekkorú elkövetők 4,17%-a követett el személy elleni bűncselekményt, addig folyamatos növekedés mellett 2011-ben már 12,79%. Hasonló, de nem ilyen erős növekedés következett be a közrend elleni bűncselekmények tekintetében, ahol a fenti arányszámok 2005-ben 9,82%, míg 2011-ben 19,01% volt. Az adatokból megállapítható, hogy kevesebb a gyermekkorú elkövető, azonban a bűnözésük szerkezete megváltozott.²⁷

2. Fiatalok bűnözésének változásai

„A statisztikai adatok elemzésénél figyelemmel kell lennünk arra is, hogy a gyermek- és fiatalok bűnözés abszolút számai, korösszetétele, tendenciái jelentősebb mértékben függenek a demográfiai adatoktól, folyamatoktól, mint a bűnözés egyéb szegmensei. A gyermekkorúak és a fiatalok össznépességen belüli arányváltozása önmagában is hatással van a gyermek- és fiatalok (bűn)elkövetők számának alakulására.”²⁸

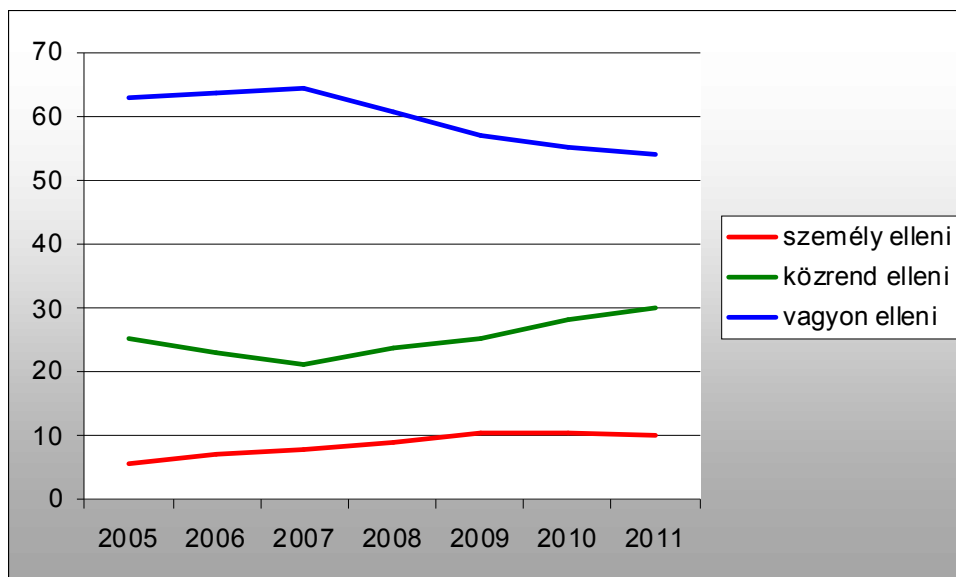
A fiatalok bűnözés változásainál, ahogy a fenti idézett szövegből is kitűnik, figyelemmel kell lenni a demográfiai adatokra, azok változásaira, hiszen, ezek figyelmen kívül hagyása esetén téves következtetésekre lehet jutni. 2000. és 2009. év között a fiatalok lakónépesség 4,8%-ban csökkent, ami kisebb, mint a már korábban említett 13,3%, ami a gyermekkorú lakónépesség arányváltozása volt.

A regisztrált fiatalok bűnelkövetők számát vizsgálva megállapítható, hogy 2000. és 2011. között lényeges változás nem történt, hiszen 2000-ben 11 081, 2011-ben pedig

²⁷ A kábítószerrel érintettségük a dolgozat devianciák fejezetében kerül bemutatásra.

²⁸ Kriminológiai Tanulmányok 45. kötet (Szerk: Virág György) OKRI, Budapest, 2008. Kerecsi Klára- Kó József: A fiatalok büntető igazságszolgáltatásának hatékonysága (93-147.old.) In: 93.old.

11 034 főt regisztráltak elkövetőként. Az említett időszakban a számuk hullámzó volt. A két csúcspont 2004-ben és 2005-ben volt, mikor 12 325 illetve 12 197 főt regisztráltak. A fiatalok bűnözés szerkezete az átlagos képet mutatja. Az elmúlt években megfigyelhető a fiatalok bűnözés szerkezetének formálódása. A bűnelkövetők százalékos megoszlása látható a grafikonon, látszik, hogy 2005. és 2012. között közel 10%-kal csökkent a vagyon elleni bűncselekményt elkövetők aránya, azonban ebből a 10%-ból közel 5% növekedés figyelhető meg a személy elleni bűncselekmények tekintetében. **2. ábra²⁹**

Ez az arányeltolódás nem nevezhető magasnak, egyfajta jelzést jelent, hogy a bűnözés szerkezete kezd változni. A vagyon elleni bűncselekmények megközelítőleg 60%-át a lopás bűncselekménye teszi ki, ebben változás nem látható. A közvéleményt gyakran befolyásoló rablás tekintetében kisebb változás mutatható ki, 2005-ben a vagyon elleni bűncselekményt elkövető fiatalok 7,4%-a követett el rablást, ez az arány a következő években 9%, 9,8%, 10,2%, 9,5%, 9,09% 2011-ben pedig 9,5% volt. Tehát arányait tekintve közel ugyanannyi rablást követnek el az e korosztályba tartozó személyek, azonban a bűnelkövetés számait tekintve csökkenés mutatódott ki, 2005-ben 567, 2011-ben 466 fő merítette ki e különös törvényi tényállás elemeit. Következtetésként levonható, hogy arányait tekintve szinte hasonló, azonban alkalmait tekintve ritkább a rablások elkövetése. A teljesség követelményéhez hozzátartozik, hogy itt is figyelembe kell venni a fiatalok lakónépesség változását, mely már korábban említésre került.

²⁹ A diagram adatainak forrása: Legfőbb Ügyészség Számítástechnika-alkalmazási és Információs Főosztály (2010): Tájékoztató a gyermekkorúak és fiatalok bűnözésével összefüggő egyes kérdésekről
Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály (2012): Tájékoztató a gyermekkorúak és fiatalok bűnözésével összefüggő egyes kérdésekről

A mérleg másik oldalán megfigyelhető a személy elleni bűncselekményt elkövető fiatalok megoszlásának növekedése. Míg 2005-ben a fiatalkorú elkövetők 5,5%-a követett el személy elleni bűncselekményt, addig 2011-re ez az arány 9,89% lett, a csúcspont 2009. volt mikor 10,40% volt ez az arány. Ez a változás jelentős, hiszen az elkövetők százalékos megoszlása majdnem megduplázódott, a cselekményeket elkövető személyek száma a 2005-ös 671-ről, 2009-re 1 044-re, 2011-re pedig 1 091 főre emelkedett, ami több mint 1,5 szerez növekedést jelent. A bűncselekménycsoporton belül a testi sértést elkövetők aránya számottevően nem változott, 2005-ben 71,6%, az azt követő években 72,7%, 77,3%, 72,5%, 68,3%, 68,95%, 2011-ben 66,26% volt. Ez alapján következtetésként levonható, hogy e bűncselekménycsoport belső szerkezete, arányai nagy változást nem mutatnak.

Az egyes bűncselekmények elkövetésének változási közül kiemelném a visszaélés kábítószerrel bűncselekményt, hiszen majd a dolgozat második felében látható, de a fiatalkorúak nagy részét érinti. Az elkövetők száma jelentős mértékben – közel 65%-kal – csökkent, 2005-ben 1 160, az azt követő években 830, 429, 507, 408, 610, 2009-ben 671 fő követett el ilyen bűncselekményt.

Megfigyelhető, hogy 2011-ben 2000-hez képest 30,78%-kal több fiatalkorú követte el önállóan a bűncselekményeket. A fenti intervallumban ez az arány 41,8% és 31,8% között alakult. Tehát a tendencia az önálló elkövetés felé mutat.

III. A fiatalok bűnözésének látenciája, illetve a látenciát befolyásoló tényezők

A bűnözés egy igen összetett jelenség, ezért annak vizsgálatához az ismertté vált bűnözés mérésén túl szükséges az összébűnözés becslése is. Szükséges, hiszen a bűnügyi statisztika – mely Magyarországon az egységes nyomozó hatósági és ügyészégi bűnügyi statisztikai (ENYÜBS) rendszer – természeténél fogva csak az ismertté vált bűncselekményekről ad tájékoztatást. Az ismertté váláshoz szükséges a sértett vagy más személy feljelentése, vagy a hatóság saját észlelése. Ennél a pontnál azonban az objektív képet adó bűnügyi statisztika egy igen erős szubjektív elemhez kötődik, hiszen az adott személytől függ, hogy tesz-e feljelentést, illetve, hogy a hatósági szelekció mennyire érvényesül. A hatósági szelekció a nyomozó hatóságok által felderített bűncselekmények arányához szorosan kapcsolódik. Lényege abban rejlik, hogy az adott nyomozó hatóság döntéshozója racionálisan végig gondolja, hogy az adott ügyre mennyi ráfordítás válna szükségessé és ezzel mekkora eredmény érhető el, valamint, hogy ezért a konkrét ügyért érdemes-e a hivatali apparátust beindítani. Tehát ez a szelekció voltaképpen egy optimalizációs eljárás. Egyes kutatók szerint ez a tevékenység a hatóság részéről tudatos, mások szerint egyfajta automatikus, berögzült gyakorlat eredménye. Történjék bármely okból a következmény ugyanaz: egyes bűncselekmények nem jelennek meg a bűnügyi statisztikában.³⁰

Többek közt a fent leírtak miatt szükséges, hogy a bűnözésről alkotott képet az összébűnözés mérésével árnyaljuk, kiegészítsük. „Az ismertté vált bűnözésnek az összébűnözéshez való viszonyát a tengerben úszó jéghegyhez szokásos hasonlítani, amelynél a víz alatti részhez (az ismeretlenül maradt bűnözéshez) csak becslési eljárásokkal tudunk közelebb jutni. Ezen becslési módszerek legismertebbike az úgynevezett látens bűnözés vizsgálati módszere.”³¹ A rejtett bűnözés hozzávetőleges mértékét, súlyát három eljárással tudjuk megismerni, a kísérlettel, a részt vevő megfigyelésével, illetve a megkérdezéssel.

³⁰ Gönczöl Katalin, Kerecsi Klára, Korinek László, Lévy Miklós (2006): Kriminológia- Szakkriminológia. Complex kiadó, Budapest. In: 251.o.

³¹ Gönczöl Katalin, Kerecsi Klára, Korinek László, Lévy Miklós (2006): Kriminológia- Szakkriminológia. Complex kiadó, Budapest. In: 249.o.

A fiataikorúakra vonatkozó látencia vizsgálatok megállapították, hogy az először bűncselekmény elkövetése miatt felelősségre vont fiatakorúak döntő többsége felnőttkorára nem fog bűnözői életmódot folytatni, illetve, hogy a fiatakori deviáns viselkedés normálisnak, átlagosnak számít. A fiatakorú bűnelkövetőket két csoportba lehet sorolni, az egyik, mikor a személy életében a bűnelkövetés egyfajta epizódként, tehát folytatás nélküli eseményként jelenik meg – szerencsésnek mondható, hogy ez a csoport képviseli a többséget – a másik csoport pedig az ún. krónikus elkövetőket tartalmazza, azokat, akik felnőtt korukban is bűncselekményeket fognak elkövetni, melyeknek tárgyi súlya egyre növekvő lesz.³²

További megállapítás, hogy majdnem minden kiskorú elkövetett legalább egy-egy üzleti vagy otthoni lopást, illetve valamilyen dologrongálást. Ezzel kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy az állami intézményrendszer, a társadalom válasza ezekre a jogsértésekre milyenek, hiszen vizsgálatokból tudjuk, hogy bűnözővé gyakran a megbélyegzés teszi az fiatalokat, gyakran ez indítja el őket a bűnözői karrier felé. A vizsgálatok itt is igazolták, amit a bűnügyi statisztikák is mutatnak, miszerint a fiatakori bűnözés súlypontja a 16. életév körül van, ezt megelőzően inkább vagyon elleni, ezt követően pedig inkább személy elleni bűncselekményeket követnek el.³³

A látencia vizsgálatok eredményeképpen ismert az a tény, hogy a bűnözés minden társadalmi rétegben jelen van, illetve az, hogy az ismertté vált bűnözés nem egyenletes eloszlású. „A társadalmilag, gazdaságilag „alacsonyabb” néprétegekben gyakoribb, őket jobban ellenőrzi és súlyosabban bünteti a hatóság. A társadalmi puffer, azaz az anyagi lehetőség miatti hatékonyabb jog- és érdekvédelem hiánya csak felerősíti a különbségeket.”³⁴ Ezek a megállapítások a kiskorúakra nézve sincsen másképp, sőt ez a hatás fel is erősödhet, hiszen a kiskorúnak komoly anyagi függősége van a családjá felé.

A bűnügyi statisztikát egyfajta sajátos válogatásnak is tekinthetjük a bűnözés valóságából, mely hozzávetőlegesen jól tükrözi a súlyos bűncselekmények számát és eloszlását, azonban a kisebb súlyú jogsértéseket feltehetően nem megfelelő mértékben tartalmazza.

³² Gönczöl Katalin, Kerecsi Klára, Korinek László, Lévai Miklós (2006): Kriminológia- Szakkriminológia. Complex kiadó, Budapest. In: 253.o.

³³ Gönczöl Katalin, Korinek László, Lévai Miklós (1996): Kriminológiai ismeretek. Bűnözéskontroll. Corvina kiadó. In: 79.o.

³⁴ Gönczöl Katalin, Korinek László, Lévai Miklós (1996): Kriminológiai ismeretek. Bűnözéskontroll. Corvina kiadó. In: 79.o.

Ennek oka lehet, hogy a sértett vagy más nem jelenti fel, illetve hogy a hatóság már korábban említett szelekcióján, mint egyfajta szűrőn fennakadtak ezek az esetek. Az emberek feljelentési hajlandóságát sok tényező befolyásolja.

Ilyen tényező lehet, hogy a bűncselekménnyel okozott kár, illetve a bűncselekmény tárgyi súlya nem olyan jelentős, vagy, hogy az illető nem bízik a hatóság munkájában. Ez a két tényező egymást fel is erősítheti, hiszen mit várhat az a polgár a hatóságtól, aki tudja, hogy a sérelmére elkövetett bűncselekmény nem olyan nagy, ráadásul nem is hisz abban, hogy a hatóság eredményesen el fog eljárni az ügyében. Befolyásolhatja az is ha fél a hatóságtól, vagy ne szeretné magát kellemetlenségeknek kitenni. Nyilvánvaló ilyen esetben sokan nem tesznek feljelentést. A kiskorúak által elkövetett bűncselekmények nagy része ún. bagatell jellegű cselekmények és ezeknek is a többsége vagyon ellen irányul.

A gyermekkorúság, mint olyan is lehet látenciát befolyásoló tényező. Az a személy, aki tudja, hogy a sérelmére elkövetett cselekmény „elkövetője” gyermekkorú és tisztában van azzal, hogy mint ilyen, nem büntethető, valószínűleg nem fog feljelentést tenni.

Látenciát befolyásoló tényező lehet még az, ha a sértett ismeri az elkövetőt. Ez a hatás fokozott lehet akkor, ha az elkövető még kiskorú, hiszen elképzelhető, hogy a sértett nem akar további kellemetlenséget az ügyből, feltéve, ha az elkövető valamilyen a sértett számára méltányolható magatartást tanúsít.

A rokoni, baráti viszonyok is növelik a látenciát. Tipikusan ilyen cselekmények a nemi erkölcs elleni bűncselekmények, vagy a családon belüli erőszak. Ezekben az esetekben gyakran kiskorú is érintve van, mely komoly károkat okoz a testi, lelki fejlődésében.

IV. Fiatalkorúakat érintő devianciák

Az emberek mindennapi életük során tudatosan vagy már automatizmusként – a szocializációs színtereken elsajátítva – betartanak bizonyos szabályokat. Ezek a szabályok tükrözik az adott csoport, az adott társadalom értékrendjét, a fontosnak tartott tartalmi elemeket. Könnyen belátható, hogy egy nagyobb létszámú csoportban, a csoport koherenciát szem előtt tartva elsődleges kérdés, hogy a tagok az egyes szituációkban hasonlóképpen viselkedjenek, cselekedjenek. Ez nem jelenti azt, hogy az egyes tagok nem lehetnek mások, hogy egyfajta uniformizálódás lenne az elvárt, pusztán annyit jelent, hogy a csoport további zavaroktól mentes léte biztosított legyen, ne legyenek belső problémás folyamatok.

Az elmondottak különös fontossághoz jutnak akkor, ha már nem egy csoportról, hanem egy társadalomról beszélünk. „Minden társadalom létezésének alapvető feltétele, hogy tagjai valamilyen tevékenységet végezzenek, különféle magatartásokat tanúsítsanak, vagy éppenséggel bizonyos cselekvések megtételétől tartózkodjanak.”³⁵ A cselekvések egy részét, melyek a társadalom létfeltételeinek biztosításához szükségesek az adott közösség kíváncsnak tartja, előnyben részesíti, a másik részét, amelyek a közösség érdekeivel ellentétes irányba hatnak és így tanúsításuk az adott társadalom érdekeit, értékeit vagy működési feltételeit veszélyeztetik.³⁶ „Az adott társadalomban az adott időszakban meglévő értékrendek alapján dönt a törvényhozó, hogy az egyes magatartástípusok tekintetében milyen szinten vonja meg azt az „objektív zsinórmértéket”, amelynek meghaladása esetén a társadalomra veszélyes³⁷ magatartás elleni védekezéshez büntetőjogi eszközöket kell igénybe venni.”³⁸ A döntés egyik eredménye lehet, hogy nincs szükség a jog eszközeivel való beavatkozásra, a másik eredmény lehet, hogy szükséges a jog eszközeivel való beavatkozás, azonban erre megfelelő a szabálysértési, fegyelmi

³⁵ Blaskó Béla (2010): Magyar büntetőjog általános rész. Rejtjel kiadó, Budapest-Debrecen. In:142.old.

³⁶ Blaskó Béla (2010): Magyar büntetőjog általános rész. Rejtjel kiadó, Budapest-Debrecen. In:142.old.

³⁷ A társadalomra veszélyesség fogalmát az 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről 10. § (2) bekezdése határozza meg, mely szerint: „Társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely a Magyarország állami, társadalmi vagy gazdasági rendjét, az állampolgárok személyét vagy jogait sérti vagy veszélyezteti.”

³⁸ Blaskó Béla (2010): Magyar büntetőjog általános rész. Rejtjel kiadó, Budapest-Debrecen. In:143.old.

felelősségre vonás, a harmadik eredmény pedig az lehet, amikor a törvényalkotó az adott cselekménytípust büntetendővé nyilvánítja.³⁹

Egy ekkora nagyságú halmazban természetszerű, hogy vannak és lesznek olyanok, akik nem képesek betartani a közösség szabályait. Az ilyen magatartásokat deviáns⁴⁰ magatartásoknak nevezzük. A devianciák köre igen nagy, éppúgy beletartozik az öngyilkosság, mint az alkoholizmus, vagy a kábítószer-fogyasztás és a csavargás. Közös jellemzőjük a fentebb említetteken kívül, hogy egyfajta jelzésértékkel bírnak, felhívják, vagy legalábbis próbálják felhívni mások figyelmét a saját problémáikra, nehézségeikre, illetve kijelenthető, hogy a legtöbb esetben ezek célja a másoktól való segítségkérés.

A fiatalok esetében – különösen azok éretlensége, befolyásolhatósága miatt – kiemelt figyelmet kell fordítani a deviáns viselkedésekre. A deviáns magatartások egy része értékelhetők pre-kriminális magatartásoknak és mint ilyenek megjelenése a szülők, gondozók, tanárok számára egyfajta felvillanó lámpának kell válnia, hiszen az ilyen cselekmények gyakori végzése vezethet akár bűncselekmények elkövetéséhez is. Így fontos, hogy ezekre felfigyeljenek a fiatalok környezetében lévők és még időben segítsenek nekik a közösség által elfogadott életvitel folytatásában.

A fiatalok számára az első és elsődleges értékközvetítő közeg a család. A családi környezet, a család által közvetített érték- és normarend kiemelt jelentőségűek a fiatalok fejlődése szempontjából.⁴¹

Napjainkban azonban a családok egyre kevésbé képesek ellátni ezt a funkciót, hiszen, többek között, a gyermekeikre egyre kevesebb időt szánnak, hiányoznak a közös programok, a beszélgetések. Ennek oka lehet felgyorsult életvitel, a munkahelyeken megjelenő fokozott teljesítményorientáltság, a karrier, a szegénység, a munkanélküliség, a frusztráció. Ennek következménye pedig az, hogy a fiatalok máshol keresik az emberi kapcsolataikat, a családhoz való kötődésüket egyre jobban elveszítik. A fiatalok a hasonló helyzetű fiatalok csoportjaihoz sodródnak, kialakulnak a sajátos értékrendet képviselő csoportok. Az ilyen csoportok szélsőséges esetei lehetnek, amikor a csoport tagjai a társadalom értékrendjével szembemenő törvényeket alakítanak ki. A csoportba verődött fiatalok szórakozási formái lehetnek a közös alkoholfogyasztás, a kábító hatású anyag fogyasztás, a csavargás, de pozitívként említhető a játszótereken való közös edzés.

³⁹ Blaskó Béla (2010): Magyar büntetőjog általános rész. Rejtjel kiadó, Budapest–Debrecen. In: 143. old.

⁴⁰ „Deviancia (latin = „az útról letérés”). Jelentése normától, megszokottól eltérés. „Deviáns lelkület, magatartás, életvitel”. A lélektan és főleg a szociológia viszonylag új keletű szakszava.” <http://meszotar.hu/keres-deviancia> 2012. november 02.

⁴¹ Kisida Erzsébet: A fiatalok veszélyeztetettsége. <http://www.ofi.hu/tudastar/fiatalkoruk> 2012. október 06.

A csoportba verődött fiatalok magatartása esetén meg kell említeni a sajátos pszichológiai folyamatokat. A csoporthoz való tartozásnak számos jellemzője van, mely a megnyilvánulási formától függően értékelhető pozitívnak és negatívnak. A téma szempontjából néhány fontosnak vélt jellemzőt kiemelve. Egyik ilyen jellemző hogy a csoporthoz való tartozásért a kívülálló személy sok mindent képes megtenni, a bekerülést követően pedig próbálja rátermettségét különféle cselekedetekkel bizonyítani. A másik jellemző, hogy a csoport kialakít egy saját közösséget és a kívülállókkal szemben egységesen lép fel, a csoport tagjait megvédi a kívülállókkal szemben. További jellemző, hogy a csoport tagjai egységes fellépésük alkalmával anonímnak, „arctalannak” érzik magukat, kevésbé tartanak attól, hogy később őket felelősségre vonják, valamint cselekedeteik súlyát pontatlanul mérik fel, gyakori, hogy olyan cselekményt követnek el egy csoportban, amit egyedül nem tennének.

Látható, hogy a fiatalkorúakat érintő devianciákra fel kell figyelni, azokra kellő időben, kellő mértékben reagálni kell.

1. A kábítószer és a fiatalkorúak kapcsolata

A probléma megoldás, feszültség-levezetés, szórakozás eszközeként az emberiség egyes korszakai során különböző szereket, anyagokat használtak. Ez ma sincsen másképp. A büntetőjogi szabályozás alapján célszerű különválasztani a legális és az illegális anyagokat. Legális anyagok, vagy szerek azok, amelyek használatát, élvezetét a Btk. nem bünteti. Ilyen a Btk. 282/B. § (5) bekezdésben elkövetési tárgyként szereplő kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyag, illetőleg szer, mely csak az ott írt magatartással válik elkövetési tárggyá, egyébként annak tényálláson kívüli használatát a Btk. nem bünteti. Az ilyen anyagok jellemzője, hogy kábulat, bódult állapot előidézésére is alkalmasak. E körbe tartoznak az egyes oldószerek, festékek, ragasztók, gyógyszerek.⁴² Az illegális anyagok – használat tekintetében – azok, amelyeket a Btk. 286/A. § (2) bekezdése meghatároz. Ezek az anyagok kábítószerek. Ezeknek „... közös tulajdonsága, hogy a központi idegrendszer izgatása, az agykéreg fájdalom érzékelő központjának blokkolása révén eufórikus

⁴² Blaskó Béla, Miklós Irén, Schubauer László (2010): Büntetőjog Különös Rész II. Rejtjel kiadó, Budapest-Debrecen. In: 141.o.

(kellemes) érzést, hallucinációkat váltanak ki, hangulatváltást idéznek elő. A rendszeres használathoz való hozzászokás veszélye még az egészségre kisebb mértékben ártalmas, e körbe sorolt szerek esetén is fennáll.”⁴³

2011-ben 671 fiatalkorú személy követett el visszaélés kábítószerrel bűncselekményt, ez az összes fiatalkorú elkövető 6,08%-át jelenti. Szintén ebben az évben 418 fiatalkorú követte el a bűncselekményt kábítószer hatása alatt, illetve 44 ezen korosztályba tartozó személy tette ugyanezt kábító hatású anyag hatása alatt. Az adatok alapján nem látszik igazoltnak az a kép miszerint a fiatalkorúak tömegesen „bedrogozva” követik el a bűncselekményeiket. Az életkori megoszlást vizsgálva megállapítható a fiatalkorúak és a fiatal felnőttkorúak dominanciája.

A visszaélés kábítószerrel tipikusan nagy látenciát mutat. A kutatások igazolják, hogy a hatóság tudomására jutott ilyen bűncselekmények többszörösét követik el. „A 2007-es ESPAD-vizsgálat⁴⁴ keretében a 8–10. évfolyamos, iskolában tanuló diákok országos reprezentatív mintáján készült adatfelvétel eredményei szerint a megkérdezett diákok 15,9%-a fogyasztott már életében valamilyen tiltott szert⁴⁵. Ennél magasabb, 21,1% azoknak az aránya, akik biztosan droghasználati céllal fogyasztottak valamilyen szert⁴⁶.”⁴⁷

A 8-10. évfolyamos diákok között a legelterjedtebb szer a marihuána, ezt követi a gyógyszer és az alkohol együttes fogyasztása. A marihuána „népszerűségének” magyarázata lehet, hogy viszonylag könnyen megszerezhető és használható. A gyógyszerek közül gyakori az altatók, fájdalomcsillapítók bevétele, mely gyakran röviditalokkal együtt történik. Gyakoriságban a következő helyeket a nyugtatók, a szirupok, a különböző patronok és az ecstasy foglalja el.⁴⁸

⁴³ Blaskó Béla, Miklós Irén, Schubauer László (2010): Büntetőjog Különös Rész II. Rejtjel kiadó, Budapest-Debrecen. In: 134.o.

⁴⁴ A kutatást a Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Társadalompolitika Intézete készítette az ECHO Survey Szociológiai Kutatóintézettel együttműködésben. Az adatfelvétel önkitöltős, csoportos lekérdezéssel történt külső kutatási asszisztensek közreműködésével a 8–10 évfolyamosok reprezentatív mintáján. Bruttó minta 10 598 fő, nettó minta 8693 fő volt. A kutatást az OTKA (K60709), a Szociális és Munkaügyi Minisztérium, valamint a Nemzeti Drog Fókuszpont támogatta.

⁴⁵ Tiltott szerek: a korábbi ESPAD beszámolókból tiltott szerek között szereplő drogok: marihuána vagy hasis, ecstasy, amfetaminok, LSD vagy más hallucinogének, crack, kokain, heroin.

⁴⁶ Ebben a csoportban szerepelnek az „ESPAD” tiltott szereken kívül a mágikus gomba, GHB, egyéb opiátok (pl. máktea), egyéb drogok, szerves oldószerek, patron/lufi.

⁴⁷ A Szociális és Munkaügyi Minisztérium szakmai kiadványsorozata, Jelentés a magyarországi kábítószerhelyezetről 2009. Felelős szerkesztő: Portörő Péter, a kötet szerzői: Dr. Felvinczi Katalin, Dr. Varga Orsolya. Budapest, 2009. In: 42.o. <http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=901> 2012. október 31.

⁴⁸ A Szociális és Munkaügyi Minisztérium szakmai kiadványsorozata, Jelentés a magyarországi kábítószerhelyezetről 2009. Felelős szerkesztő: Portörő Péter, a kötet szerzői: Dr. Felvinczi Katalin, Dr. Varga Orsolya. Budapest, 2009. In: 43.o. <http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=901> 2012. október 31.

Az okokat vizsgálva egyfajta sorrend alakítható ki.⁴⁹ A leggyakoribb kábítószer használati ok a szórakozás iránti igény. A fiatalokban jelenlévő mozgató rugó, hogy minél jobban akarják magukat érezni és ez, szerintük egyes esetekben mással nem biztosítható. Változásként értékelhető, hogy a '90-es évek közepétől hazánkat nagy mennyiségben elárasztó kábítószer és a szintén ebben az időben kezdődő szórakozóhelyek nagyszámú megjelenése azt eredményezte, hogy egyre többen, egyre vegyesebb társadalmi csoportok kezdtek „érdeklődni” a kábítószeresek iránt. Különösen népszerűvé váltak az ún. partidrogok, melyeket – mint, ahogy az elnevezés is tükrözi – főleg szórakozóhelyek látogatása alkalmával fogyasztanak, főként azért, hogy minél tovább tudjanak bulizni, minél jobban „felpörögjenek”. További változás pedig, hogy a heroin használata kezd viszaszorulni.

A második helyen a megoldhatatlannak tűnő gondok, problémák állnak. A fiatalok életében adódhatnak olyan helyzetek, amelyekről azt gondolják, hogy túl nagyok, már-már megoldhatatlanok. Ezt követi az élménykeresési motiváció. Ekkor a fiatal mondhatni kíváncsi a világra, meg akarja tapasztalni az új dolgokat, ami ebben az esetben meggondolatlanság. További ok lehet a kortárscsoportra jellemző mintakövetés, melynek során valakinek, vagy valakiknek a magatartását utánozza a fiatal.

Az okok tehát igen vegyesek. A megelőzéssel kapcsolatban fontos, hogy a fiataikorú személyéhez igazodjon, hogy alkalmas legyen a megszólításukra. Ilyenek lehetnek a felvilágosító, használat megelőző kampányok, vagy csak egy családi beszélgetés, melynek során a szülők elmagyarázzák a gyermeküknek, hogy nem ettől lesz boldog, nem ettől lesz bátor. Fontos megjegyezni, hogy a biztos családi háttér kellő védelmet adhat a fiatalok számára a kábítószeresekkel szemben.

2. A kábítószer és az alkohol kapcsolata

Az alkohol tartalmú szeszes italok a felnőttek számára korlátozás nélkül vásárolható legális drogok. Korlátozás nélkül, hiszen bármely nagykorú bemehet egy boltba és vehet

⁴⁹ A kábítószer használati okok forrása: Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium: Jelentés a magyarországi kábítószerhelyzetről, Új fejlemények, trendek és részletes információk 2004. Felelős szerkesztő: Gábor Edina. <http://www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID=326> 2012.október 31.

magának ilyen italt. Ezzel az állam a fogyasztóban bízva, egyfajta tudatosságot feltételezve, lehetőséget teremt számára, hogy annyi alkoholt vegyen, amennyi számára szükséges. A vásárlók egy része tudatos alkoholfogyasztónak tekinthető, azonban sokan vannak, akik az alkoholfogyasztást túlzásba viszik, már elemi szükségletté válik számukra, innentől kezdve viszont már deviáns magatartásnak tekinthető az alkoholfogyasztás.

Magyarországon 2010-ben az alkoholisták becsült száma 522 ezer fő volt. Ebből 399 ezer férfi és 123 ezer nő volt.⁵⁰ A több mint fél milliós szám meghökkentő, de sokan jóval több ilyen személyről beszélnek. „Zacher Gábor, a Péterfy Sándor utcai Kórház klinikai toxikológiai osztályának vezetője szerint a KSH adatai nem fedik a valóságot, hiszen csak a kórházak adataira, azon belül is a betegség számadataira épülnek és nem veszik figyelembe például az éves eladott szeszes ital mennyiségét és az egyéb, alkohollal kapcsolatos problémákkal küszködő betegek számát. Ehhez ráadásul a toxikológus szerint még hozzá kell venni az ismeretlen mértékű házi szeszfőzés hatásait is. Zacher szerint ma Magyarországon 800 ezerre lehet becsülni az alkoholfüggők számát.”⁵¹

Az alkoholproblémák vonatkozásában elmondható, hogy az alkoholfogyasztás hatásai csak később, több év elteltével jelentkeznek. Így a fiatalkorúakat főként a konkrét esetben bekövetkező túlzott alkoholfogyasztás káros hatásai érintik. Ilyen esetekben kialakulhat alkoholmérgezés, mely egészségügyi szakellátást is igényelhet. A drogfogyasztás hatásai azonban nem évek alatt alakulnak ki, sokkal inkább már az első szerhasználatok alkalmával. Ebből következően a drogproblémák inkább a fiatalokat érintik, közülük többen kerülnek kórházba.

Megfigyelhető a kábítószer és az alkohol közös fogyasztása. Ekkor a két összetevő felerősíti egymás hatását. Ez a jelenség főként a szórakozások, bulizások alkalmával jelenik meg, és főként a fiatalok körében. Gyakori még a kábító hatású anyagok, így a különféle nyugtatók, gyógyszerek alkohollal való használata is. Változásként értékelhető az utóbbi időben egyre nagyobb tért nyerő partidrogok elterjedése, mely már jellegénél fogva is a bulizások alkalmával jelenik meg. Ekkor szinte természetszerű az alkoholfogyasztás is.

A kábítószer és az alkohol fogyasztási szokásait vizsgálva megállapítható, hogy a fogyasztáshoz vezető okok szinte azonosak. Az alkohol fogyasztásával kapcsolatban is

⁵⁰ Központi Statisztikai Hivatal: Magyar Statisztikai Évkönyv, 2010. Felelős szerkesztő: Szabó István. In: 113.o. Budapest, 2011. http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/evkonyv/stat2010_nograf.pdf 2012. november 02.

⁵¹ Zubor Zsolt: Még mindig az alkoholisták országa vagyunk. http://hvg.hu/itthon/20120419_kormanyzati_terv_alkoholizmus 2012. november 02.

elmondható, hogy a leggyakoribb ok a szórakozás iránti igény. Ezt követi, hogy az alkoholban egyfajta probléma-megoldási eszközt látnak. Továbbiakban kiváltó ok lehet az élménykeresés és a mintakövetés is.

A kábítószeres vonatkozásában az állam többek között a megelőzés érdekében a büntetőjog erejénél fogva tiltja a kábítószerekkel kapcsolatos Btk-ban megfogalmazott magatartásokat. Az alkoholok esetében a szabályozás eltérő, hiszen a gyermek- és fiatalkorúakat azzal védi, hogy részükre a szeszesitalok vásárlását nem engedélyezi, a felnőttek számára azonban ilyen termékek vásárlása nem korlátozott. A szabályozástól függetlenül a fiatalkorúaknak napjainkban lehetőségük van kábítószer és alkohol vásárlására és fogyasztására is. A megelőzés súlypontja a család kell hogy legyen. Egy jól működő családban a fiatal megfelelő információt és biztonságot kap, így nagyobb a valószínűsége annak, hogy ellen tud állni a kábítószer fogyasztásának, az alkoholt pedig ésszerű keretek között fogyasztja. Társadalmunk toleránsabb az alkoholistákkal, mint a kábítószerfüggő személyekkel. Ez azonban azt a veszélyt rejti, hogy nehezebben is ismerjük fel azt a pontot, amikor már orvosi segítségre van szüksége a hozzánk közel állónak. Elmondható, hogy az orvosi értelemben vett gyógyítás akkor válik tartóssá, ha a családi környezet megfelelő támogatást, védelmet ad a rehabilitációban lévő személynek.

3. A szórakozási formák és a fiatalkori bűnözés kapcsolata

A munkán, iskolán egyéb kötelezettségeken kívüli időnek, vagyis a szabadidőnek számtalan eltöltési formája van. Beszélhetünk aktív vagy passzív, nyílt vagy zárt helyen, illetve egyénileg vagy csoportosan végezhető időtöltésről. Az aktív időtöltés lényegében azt jelenti, hogy az egyén valamit cselekszik, mozog, a történéseket ő irányítja, ezzel szemben a passzív időtöltés inkább valamilyen szellemi tevékenységet jelent, ahol az illető teste kikapcsol, pihen. Általában az aktív formákat a szellemi munkát végzők, míg a passzív formát a fizikai munkát végzők részesítik előnyben. A szabadidő eltöltés hely igénye alapján történő felosztás magáért beszél, az egyénileg vagy csoportosan bontás pedig az egyén szempontjából jelentős lehet. Az egyénileg végzett tevékenységek az egyén érdekeit, értékeit képviselik, azt végzi, ami neki fontos, ezzel maximalizálva a meglévő időkeretet. A csoportos időtöltés azonban egyfajta kompromisszumra készíti az egyént, a

saját érdekeit valamelyest hátrébb helyezi és előtérbe kerül a csoportérdek. Az, hogy kinek melyik változat az ideális, azt a személy és az adott körülmények befolyásolják.

Létezik még további csoportosítási lehetőség is, mely a fiatalkorúak esetén, a felnőttekhez képest nagyobb jelentőséghez jut. Ilyen az, hogy szükséges – e az adott időtöltési módhoz valamilyen anyagi eszköz vagy nem, illetve, hogy eszközzel vagy eszköz nélkül végezhető e. Az, hogy fizetni kell egy adott szabadidő eltöltési forma végzéséért már alapvetően meghatározza, az azt végzők körét. A fiatalkorúak pedig anyagilag kötődnek a szüleikhez, így őket ez a tényező jelentősen befolyásolja. Az eszközigényt, az előbbi csoportosítási szempont egy speciális változataként is értékelhető, abban az esetben, ha az eszközt meg kell vásárolni.

A fiatalkorúak szabadideje igen sok, hiszen az adott iskolaforma utolsó óráját követően szinte szabadon rendelkeznek az idejükkel. Ezt az időmennyiséget sokan hasznos tevékenységekkel töltik ki. Ilyenek többek közt a különféle sportok, a nyelvi, a zenei foglalkozások, vagy éppen családi teendőkbe való besegítés is. A döntésben komoly szerepet játszik a család, és annak értékközvetítő szerepe. Sokan vannak azok is, akik az iskola után nem előre megtervezett foglalkozásokon vesznek részt, hanem egyedül, vagy a barátaikkal, osztálytársaikkal töltik a nap hátralevő részét. Ők a legkülönbébb dolgokat csinálhatják, így elmehetnek moziba, plázába, kiülhetnek egy közeli parkba beszélgetni, vagy csak otthon tévézhetnek, olvashatnak.

Napjainkban a fogyasztói társadalmakban, és így Hazánkban is a legszélesebb szórakozási formák közül lehet válogatni. A választásban szinte csak a rendelkezésre álló szabadidő és az erre szánt pénzösszeg szab határokat. A szórakozási forma választásában meghatározó tényező a család társadalmi, anyagi helyzete, illetve az egyén személyisége. A fiatalkorúak egy része rendszeresen sportol, ez a családok és az egyének számára is egy jó választás lehet, hiszen a szülők nagy részének az a véleménye, hogy ha a gyerek rendszeresen sportol, és így nap végére elfárad, akkor nem lesz ideje az általuk nem kívánatos magatartásokra, valamint a gyermekeknek is jó, hiszen a barátaival lehet és eközben fejlesztheti is saját képességeit. Változásként megjegyzendő, hogy évről-évre egyre kevesebb fiatal sportol rendszeresen és ez összhangot mutat azzal, hogy egyre több a túlsúlyos diák. Bűnözési oldalról vizsgálva, a sportolás miatt nem valószínű, hogy a fiatalok elkövetővé válnak. Áldozatként, azonban szerepelhetnek az öltözői lopások következtében. A túrázás, a kirándulás hasonlóképp a sportoláshoz igen hasznosak, jó időjárás viszonyok esetén könnyen végezhetőek és bárki számára hozzáférhetőek, ekkor esetleg a sátorból való lopások jelennek veszélyeket.

A mozizás, a plázázás a fiatalkorúak által igen kedvelt időtöltési forma. Jellemzőjük, hogy a legtöbb esetben a fiatalok nem konkrét célból mennek be egy plázába, vagy néznek meg egy filmet, hanem azért, hogy teljen az idő, a nap hátralévő része elteljen. Nyilvánvalóan ez a szórakozási forma főként a nagyvárosokban fordul elő. A céltalanságból adódóan előfordulhatnak negatív következmények ennél az időtöltésnél. A fiatalok elkövethetnek bolti lopásokat, rongálásokat.

A tévézés, az internetezés, a PC és egyéb játékok, az olvasás is népszerű szórakozási forma. Az olvasás régóta jelenlévő kikapcsolódási lehetőséget nyújtó tevékenység. A tévézés, de főleg az internetezés és a PC és egyéb játékok azonban az utóbbi pár tíz év hozadéka. A tévézés, mint passzív időtöltési forma igen gyakori a magyar társadalom és így a fiatalkorúak körében is. Napjainkban a média jelentős értékközvetítő közeggé vált, így a fiataloknak és főleg a szüleiknek figyelniük kell arra, hogy a délutánt ne csak a tévézés tegye ki. Az internetezés és ezen belül is a közösségi oldalak megjelenése megváltoztatta a szabadidő eltöltési szokásokat. A fiatalok többsége jelen van ezeken az oldalakon és aktívan részt is vesz bennük. Az ilyen oldalakon gyakoriak a fiatalkorúak által, vagy sérelmükre elkövetett becsületsértések, rágalmazások. A számítógépes és egyéb ilyen játékok térhódítása érzékelhető a fiatalok körében. Ezeket játszhatják egyedül vagy többen. Az erőszakos játékok hatásairól, következményeiről sokan, sokféleképpen vélekednek, a szülőknek ezzel kapcsolatban ajánlott lehet, hogy a játékokon szereplő életkori korhatárokat figyelemmel vásároljanak játékokat.

A bulizások, a szórakozó helyekre járárok jelentős szerepet töltenek be a fiatalkorúak életében. A fiatalok élete is egyre teljesítményorientáltabb, egyre többet kell kihozniuk magukból és ennek következményeként egyre nagyobb igényük van a feszültség levezetésre, ennek pedig a bulizás az egyik formája. A bulizások társas tevékenységek és általában az azonos korabeliekkel együtt zajlanak. A '90-es évek második felétől többenél több szórakozóhely nyílt meg Magyarországon és ezzel együtt kialakult egy népszerű, divatos tevékenység a diszkózás. A diszkókban a vendégek többsége nem ismeri egymást, így lehetőségük van az ismerkedésre, melyre korukból adódóan nagy az igényük. Az ilyen fajta szórakozási formákkal azonban a fiatalkorúak esetében több probléma is felvetődik. A diszkók, jellemzőiknél fogva a felnőttek számára kínálnak szórakozási lehetőséget. Ilyen jellemző, hogy a programok éjjel kezdődnek és hajnalban érnek véget, vagy, hogy alkohol tartalmú italokat is forgalmaznak, a bulizáshoz pedig szinte hozzátartozik az alkohol. A fiatalkorúak a szabályozás okán elméletileg nem juthatnak közvetlenül alkoholhoz, ez alól a szórakozóhelyek sem kivételek, ezért a legtöbb helyen be sem engedik őket, vagy

valamilyen eszköz, módszer segítségével lehetetlenné teszik számukra az alkoholos italok vásárlását. A szabályozást kijátszva vagy megszegve, azonban könnyedén alkoholhoz tudnak jutni és be tudnak menni a szórakozóhelyekre.

A szórakozóhelyek és a bulizások fokozott veszélyeket jelentenek a fiatalkorúak számára. A bulizás szinte már elengedhetetlen része az ittas állapotba kerülés. Ez történhet valamelyik fiatalkorú lakásán, az utcán, egy parkban, vagy akár a szórakozóhelyen is. Már pusztán az alkohol is veszélyt jelent számukra, de a szórakozóhelyeken esetlegesen az italukba kevert kábítószer még nagyobb veszélynek teszi ki őket. Ha ilyen állapotba kerülnek fokozódik annak az esélye, hogy sérelmükre valamilyen bűncselekményt követnek el, ez az esetek többségében valamilyen vagyon elleni bűncselekményt jelent, így akár rablást, kifosztást.

Az elkövetői oldalt vizsgálva az ittas állapot magában rejti azt a lehetőséget, hogy a fiatalkorú olyan cselekményt tesz, amelyet a mindennapok során nem tenne meg. Ilyen cselekmény lehet, hogy az utcán csoportosan közlekedve a szemetéseket rugdossák, a járókelőket bosszantják, a buszmegállóban várakozva az eső elől védő építmény üvegtábláit összetörik, vagy akár valakit megütnek, esetleg értékeiket elveszik. Az ilyenkor elkövetett bűncselekmény céltalannak, az alkalmazott erőszak aránytalannak tűnik. Az ittasan fiatalkorúak által elkövetett cselekmények olykor a rongálás, a garázdaság, a testi sértés törvényi tényállását meríti ki. Előfordul, hogy a fiatalkorú a bulik alkalmával nem csupán alkohol, de kábítószer hatása alatt is áll. Ez történhet tudatos és nem tudatos módon. Ha tudatosan teszi ezt, akkor ezzel bűncselekményt valósít meg.

A fiatalkorúak súlyosan ittas, vagy bódult állapotba kerülése megelőzhető. Az állam a szabályozások segítségével, a szülők pedig a nevelésükkel képesek megelőzni azt, hogy a fiatalkorú ilyen állapotba kerüljön. Azonban ha ez nem sikerült, fontos, hogy az adott pillanatban a fiatalt ne hagyják magára, fontos, hogy kellő segítséget kapjon. A megváltozott szórakozási szokások, így az hogy egyre fiatalabb korban fogyasztanak alkoholt, próbálják ki a cigarettát, vagy éppen nyúlnak drogokhoz, illetve, hogy a kapcsolatok elszemélytelenednek, az internet, a közösségi oldalak egyre nagyobb tért nyernek befolyást gyakorolnak a fiatalkorúak életére és így a bűnözésükre is. Az internet fejlődésével és elérhetőségével nagyobb esélyük van arra, hogy szexuális bűncselekmény áldozataivá váljanak. Ez a veszély korábban, tekintve, hogy nem is voltak megfelelő körülmények hozzá nem érintette ilyen módon a fiatalkorúakat. Megállapítható, hogy az adott szórakozási forma meghatározó jelentőséggel bír az egyén bűnözéssel érintettségében.

4. A csavargás és a fiatalok bűnözése kapcsolata

A csavargás, mint deviáns viselkedési forma régóta meglévő probléma. A csavargás egyfajta válasz az egyént érintő problémákra, a probléma megoldás egy sajátos változata, mely főként a kiskorúakat érinti.

A csavargások alkalmával egyedül vagy másokkal járják az utcákat, hosszan időznek a nagyobb üzletekben, plázákban, pályaudvarokon. Az egyes csavargások általában pár óráig tartanak, azonban szélsőséges esetekben több napig, hétig is eltarthatnak. Ez idő alatt a szülők, gondozók nem tudnak semmit gyermekükről, gondozásuk alatt lévő személyekről. Ilyen esetekben próbálják megkeresni gyermeküket, beszélni a gyermekük barátaival, osztálytársaival annak érdekében, hogy információhoz jussanak a gyermekük hollétével kapcsolatban. Akkor, ha a szülők úgy érzik, hogy a gyermekük eltűnt és nem tudják megtalálni általában bejelentést tesznek a rendőrségnek. A rendőrség az eltűnésekkel kapcsolatban megteszi a szükséges intézkedéseket, melynek során eltűnés miatt személykörüzést rendelnek el a kiskorú felkutatása végett. Ilyen körözést⁵² 2010-ben 11 537 esetben rendeltek el. Fontos tény, hogy a 2010-ben eltűnt kiskorúak több, mint 99%-a előkerült.⁵³

A csavargás nagymértékben érinti a rosszabb körülmények között élőket, így gyermekotthonok lakóit is, ezért ez a deviancia bővebben hátrébb kerül kifejtésre.

⁵² A körözés fogalmát a 2001. évi XVIII. Törvény a személy- és tárgykörözésről 1. § (2) a) határozza meg, mely szerint körözés „az ismeretlen helyen lévő személy vagy tárgy felkutatása, illetve ismeretlen személy vagy holttest személyazonosságának megállapítása érdekében végzett intézkedések összessége”.

⁵³ Az adatok forrása: ORFK Szóvivői Iroda. http://www.police.hu/sajto/sajtoszoba/orf20110525_01.html 2012. november 03.

V. A Béke Gyermekotthon Bűnözéssel érintettsége

1. Mai kor devianciái, ahogy erről a Béke Gyermekotthon Vezetője vélekedik⁵⁴

Szabadka Péter a Budapest Főváros Önkormányzatának Béke Gyermekotthona intézmény igazgatója már több, mint húsz éve. Ez alatt az idő alatt komoly tapasztalatot szerzett a gyermek- és a fiatalkorúakkal kapcsolatos bánásmóddal, illetve az őket érintő problémákkal kapcsolatban. Szabadka Péter 1979-ben pártfogói felügyelőként kezdte a kiskorúakkal kapcsolatos munkát, majd két év múlva a Béke Gyermekotthon igazgató-helyettese lett. 1988-ban az intézmény igazgatójaként folytatta munkáját, melyet még most is végez.

A Béke Gyermekotthon 1951-től kezdve, mint lányintézet működött, majd tíz évre rá, mint fiú gyermekotthon folytatta tovább. 1968-tól a túlkoros iskolásoknak, ifjúsági növendékeknek a gyermekotthonává vált. Ezt követően nagy profilváltásra nem került sor, működését azóta is folytatja. A Gyermekotthon 82 fő befogadására, nevelésére alkalmas. Az intézménynek van egy speciális egysége a Bács- Kiskun megyei Bócsa község melletti tanyán. Itt két speciális lakásotthon található, mely összesen 16 fő befogadására alkalmas. A tanyán lehetőség van a kábítószerfüggő, valamint a bűncselekményt elkövető személyek szegregált körülmények közötti nevelésére, foglalkoztatására.

A Gyermekotthonba gyámhivatali döntés⁵⁵ alapján, gyámhivatali beutalással kerülnek a gyerekek. A gondozottak főként a 12-24. életév⁵⁶ közötti fiatalokból tevődnek össze. Az átlag életkor a 14-16 éves kor. Az intézmény hosszabb gondozási időre törekszik, hiszen sok hátrányt kell kezelni, melynek a személyiség által megszabott útja van. A tapasztalatok alapján 19-20 éves korra válnak a gondozottak beiskolázhatóvá, ekkor nyugszik le a személyiség, ekkor válik fontos kérdéssé számukra, hogy mi lesz belőlük. Az adott iskolai végzettség megszerzését követően, 25 éves kor körül kerül olyan helyzetbe az

⁵⁴ A fejezet Szabadka Péterrel készített riportom, alapján készült.

⁵⁵ A gyámhivatali döntés alapját az elhelyezési tárgyaláson hozott javaslat képezi. Azonban, a gyámhivatalt nem kötelezi az elhelyezési tárgyaláson hozott javaslat.

⁵⁶ 12. életév betöltését megelőzően csak testvérkapcsolat esetén fogadják a gyermekeket. 24. életév betöltéséig az intézményben maradás feltétele, hogy tanulói jogviszonnyal rendelkezzen az érintett személy.

egyén, hogy az életben megállja a helyét. Az intézmény a többi gyermekotthonhoz képest több problémásabb fiatalt nevel, ezzel a gyermekotthonok sorából kiemelkedik.

A gyermek- és fiatalkori devianciák vizsgálatánál, azt a társadalmi közeget kell vizsgálni, amiben a fiatalok élnek. A jelenkor magyar társadalma jogoktól túlterhelt, kötelezettséget viszont alig tartalmazó képet mutat. Ennek következménye pedig az, hogy elszabadulnak a devianciák. Az okok keresésénél felfedezhető, hogy az iskolák célja a képességfejlesztés. A képességfejlesztés azonban csak a tudásbeli intelligencia fejlesztését tekinti célnak, az érzelmi intelligenciával nem foglalkozik. Ebből következik, hogy az iskolák nem közvetítenek kellő értéket a tanulók számára. Az értékközvetítés elmaradásával pedig együtt jár az erkölcsösség alacsony szintre csökkenése, ami pedig megkérdőjelezi a nevelés mivoltát. Az érzelmi intelligencia nélküli képességfejlesztés olyan emberek felnövést eredményezi, akiket pusztán a haszon, az anyagi dolgok érdekelnek.

További okként említhető a modern pénzes társadalmak baja, az, hogy az emberek hit nélkül élnek. Az embereknek a hit igen fontos tényező, ennek pótlására különféle meggyőződéseket alakítanak ki, ilyen például a sztárkultusz is. A pénznek mindent igazoló szerepe van, a gazdasági tényezők felülírják a kulturális tényezőket. Egy ilyen társadalomban, ahol a fiatalok azt látják, hogy egyes bűnözők – főként vagyon elleni bűncselekményt elkövetők – megússzák a felelősségre vonást, vagy általuk enyhének számító büntetést kapnak, érthető, hogy kialakul bennük egy olyan nézet, mely elismeri, erkölcsileg igazolja az ilyen magatartást tanúsítókat. Továbbá maguk is ilyenek akarnak lenni. A fogyasztói társadalmak ahol a kínálat óriási, a fiatalok egy része nem tudja összeegyeztetni a vágyait a saját lehetőségeivel. A vágyak növekedése egyfajta anómiás nyomást eredményez, mely cselekvésre sarkall. Ez a cselekvés deviáns magatartás. Fontos megjegyezni, hogy a legtöbb fiatalból hiányzik az áldozatvállalás a cél érdekében, a szükségletek kielégítését nehezen, vagy nem tudja késleltetni.

A deviáns magatartások megelőzésénél törekedni kell az okok megszüntetésére, elsődleges a család értékének helyreállítása. A család az a közeg, ahol az elsődleges szocializáció lezajlik, ahol a nevelés kifejezetten érvényesül. A nevelés során el kell érni az értékek, az erkölcs, a szociális működés, az empátia, a szolidaritás egy minimális fokát, amittől az egyén ember tud lenni, akként tud viselkedni.

A drogfogyasztás, mint a mai kor devianciája igen erősen érinti a Gyermekotthon gondozottjait, szinte valamennyi gondozott kipróbálja. Itt az igény nagyobb, mint a nem

állami gondozásban lévő személyeknél. Valamennyi devianciára igaz állítás, így a drogfogyasztásra is, ha elengedünk egy devianciát, akkor az elhatalmasodik, és egyre lejjebb tolódik a deviancia korhatára. A drogfogyasztást fiatal korban kell megfogni. A legérzékenyebb korosztály a 14-16 évesek köre. A marihuána hatóanyagtartalma az utóbbi években 20-30%-kal nőtt. Használatának szomatikus tünetei vannak, úgy, mint a gyakori hangulatváltozás, a mozgáskényszer, az izzadás, mely különösen leszokási időszakban látható, illetve a fájdalom, mely lehet akár, fej, izom vagy más jellegű fájdalom. A marihuána hosszú ideig marad a szervezetben, így a drogéhségi fázis is elnyújtott. A marihuánánál jobban érinti a gondozottakat az ún. biofüvek.

3. ábra⁵⁷

Ezek pár éve jelentek meg a fogyasztók körében és igen nagy „népszerűségnek” örvendenek. Ennek oka az alacsony árában rejlik. Korábban gyógynövényeket árusító boltokban voltak kaphatóak, mostanra azonban utcai terjesztőktől esetleg interneten keresztül lehet hozzájutni. A biofüveket gyakran illatosítóként, füstölőként értékesítik.

⁵⁷ A képen egy zacskó biofü látható. A kép forrása,

<http://www.google.hu/imgres?q=herb%C3%A1+f%C3%BCvek+drog+zacsk%C3%B3&um=1&hl=hu&biw=1024&bih=571&tbm=isch&btnid=5YHytX50WHSrM:&imgrefurl=http://17.kerulet.ittlakunk.hu/bunesetek/121030/legalisnak-hitte-biofuvet&docid=TKoc9ObJ7ylhM&imgurl=http://17.kerulet.ittlakunk.hu/files/ittlakunk/styles/large/public/upload/article/1672/herbal.jpg%253Fslideshow%253Dtrue%2526slideshowAuto%253Dtrue%2526slideshowSpeed%253D4000%2526speed%253D350%2526transition%253Delastic&w=623&h=349&ei=eP2ZUIeKlCuYhQe4-oDICQ&zoom=1&iact=hc&vpx=63&vpy=151&dur=9172&hovh=168&hovw=300&tx=186&ty=115&sig=111083706271580622626&page=1&tbnh=84&tbnw=150&start=0&ndsp=17&ved=1t:429,r:0,s:0,i:67> 2012.november 03.

Hatása a belélegzést követően pillanatok alatt bekövetkezik, fogyasztást követően a szervezetből gyorsan kiürül, így a fogyasztás szaporodik.

A drogfogyasztás megelőzésével kapcsolatban fontos a devianciák megelőzésénél elmondottakon túl, a megfelelő informálás, illetve a pozitív mintát adó társak szerepe. Az informálás lényeges, hiszen nagy veszélynek vannak kitéve a drogfogyasztók és ezekkel a veszélyekkel tisztában kell lenniük. Továbbá már a pusztán információ átadás is eredményezheti azt, hogy valaki nem lesz fogyasztó. A társak szerepe fontos, mivel így nem csak a felnőtt közvetíti a drogozás ellenes tartalmakat, hanem a társak is, akik nagyobb hatással bírhatnak rájuk. A hatás még erősebb, ha a pozitív mintát adó társ korábban drogfogyasztó volt, de abbahagyta. Ehhez a jelenséghez széles korcsoport kell, hiszen a drogfogyasztás abbahagyása a 19. életév környékére tehető.

A csavargás, a kimaradás mint minden gyermekotthont, így ezt az intézményt is érinti. A csavargás értelmezhető a szabályok alóli kibúvás, a saját döntés megnyilvánulásaként. Szökésnek hívják, amikor a kimaradás meghaladja a 24 órát. Mértéke nem mondható nagynak. A tartós szököttek, azok, akik rendszeresen megszöknek 8-10 főre tehető. Az elszököttek nagy része, leszámítva a tartós szökötteket, 2-3 napon belül visszajön. Egy hónap alatt a tartós szökötteket is beleszámítva 10-12 gondozott szökik meg. Az intézménynek a kimaradás észlelését követően mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy megtalálja a fiataalt. Ha ez 24 órán belül nem sikerül köteles intézkedni a körözésük elrendelése érdekében. Az esetek nagy részében a megszökött magától jön vissza, a hosszabb ideje szökésben lévők esetén azonban a rendőrök hozzák vissza őket. Megfigyelhető, hogy nyáron és a bekerülést követően több fiatal szökik meg, mint télen, illetve, mikor már megszokta az intézmény légkörét. A magatartás okaként az éppen aktuális pszichikai állapot vagy akár előre eltervezett, megvalósítandó cél is szerepelhet. Előfordul, hogy egyfajta problémamegoldásképp mennek el. A szökéseket komolyan kell venni, megelőzésükre nagy figyelmet kell fordítani, hiszen a magatartás értékelhető a bűncselekmények előszobájaként. A gondozottak által elkövetett bűncselekmények nagy része a szökés idején történik.

A deviáns magatartások elleni védekezés fontos eleme a szabadidő hasznos eltöltése. A szabadidőt fel kell használni nevelésre. A nevelésnek három fő területre kell irányulnia: az értelmi, az érzelmi és a transzcendentális intelligenciára. Mindhárom lényeges a nevelés szempontjából. További cél, hogy a negatív beállítódásokat pozitívvá kell tenni. Arra kell rájönni, hogy ki miben jó. Önmagunk legyőzése, az önmagunkhoz mért teljesítmény a

fontos. A Gyermekotthonban minden hétfőn Isten-család-Haza beszélgetéseket tartanak. Ezek a beszélgetések segítenek a fiatalok számára eligazodást nyújtani az étellel kapcsolatban. A szabadidő eltöltésének fontos eleme a mozgás. Rendszeresen szerveznek versenyeket, megmérettetéseket, ahol a fiatalok összemérheti erejüket, képességeiket. Lehetőség van továbbá, labdasportok illetve konditermi erősítések végzésére, melyek a legnépszerűbbek, valamint lovaglásra, falmászásra, sziklamászásra.

A gyermekotthoni nevelés fő célja a prevenció. Ez három területet ölel fel. Az első, hogy megakadályozza az újabb bűnelkövetést. A második, hogy az önmegtartóztatást biztosítsa, az anómiás feszültséget csökkentse. A harmadik pedig, hogy gondozottak gyerekei ne legyenek állami gondozottak. Talán a szeretet az, amit a legnehezebb „megtanítani” számukra, pedig lehet ez lenne az egyik legfontosabb. A legnagyobb megelőzési potenciál a családokban van, ezek megtartására kellene ügyelni.

2. A Gyermekotthon bűnözéssel érintettsége, ahogy ezt az intézmény igazgatója látja

A Béke Gyermekotthon gondozottjainak nagyobb része követett már el bűncselekményt. A bűncselekmények főleg vagyon ellen irányulnak, az erőszak ezeknek csak eszköze. A leggyakrabban elkövetett bűncselekmények a lopások, a rablások esetleg a testi sértések. A lopás és a rablás viszonyában megfigyelhető, hogy egyes időszakokban a lopásból, míg másokban a rablásból követnek el többet. 2008-2011 között a rablások túlsúlya volt jellemző, azóta inkább a lopások dominanciája észlelhető. A rablásokat általában késsel fenyegetve, esetleg csoportosan követik el. Jellemző, hogy sokan nem tudják, hogy, amit elkövetnek az nem lopásnak, hanem rablásnak minősül. Új módszer a nők nyakából való nyaklánc kitévése, mely a helyzettől függően eltérően minősülhet. A lopások vonatkozásában mára már nincs számottevő bolti lopás. A lopások főként mobiltelefonokra, ékszerekre irányulnak. A fiatalok elkövetésével kapcsolatban megállapítható, hogy gyakran nem képesek felmérni az alkalmazott erőszak mértékét és így okozhatnak olyan sérüléseket, melyeket nem is akartak. Jellemző rájuk, hogy

mindenkinél okosabbnak gondolják magukat, hogy senki sem jön rá arra, amit elkövettek, olykor sérthetetlennek érzik magukat, illetve jellemző az ösztönös cselekvés.

A bűncselekmények elkövetésének okait nézve látható, hogy az elkövetés az anyagi szükségleteik kielégítésére, a pénz megszerzésére irányul. A vágyaikat az elérhető dolgoktól nehezen tudják elválasztani. Megemlíthető, hogy sok negatív mintával szembesültek életük során és ez kihat rájuk, illetve, hogy egyfajta kalandként fogják fel az egészet.

A bűncselekmények megelőzésénél fontos lehet a devianciáknál elmondottakon túl, hogy a kisebb jellegű cselekmények esetén következetes bánásmódban részesüljenek, megtanulják, hogy a tetteiknek következményeik vannak, illetve, hogy a rendőrség a mostaninál nagyobb energiát fektessen az ifjúkori bűnözésre.

A Gyermekek otthon gondozottjai ritkán válnak bűncselekmények sértettjeivé. Ezek a ritka esetek általában lopások, testi sértések. A pre-kriminális cselekmények az intézményen belüli verekedések, „csicskáztatások”, melyek az utóbbi időben visszaszorultak. A fiatalok számára a legnagyobb veszélyt a pedofília, a szexuális bűncselekmények elkövetése jelenti. A veszélyeztetett kor a 12-15 életév között van, ezután kialakul a személyiség és nehezebben támadhatók. A fiatalok alacsony erkölcsi szinten állnak, pénzért sok mindenre képesek. A prostituálódás nem gyakori. Ellenben a férfiak által fiú gondozottak sérelmére elkövetett pedofil, homoszexuális cselekmények évről-évre előkerülő problémát jelentenek. Az ilyen cselekmények az évek során eltérő időszakokban jelentkeznek. Ha jelentkezik ez a probléma 5-8 fiút érint. Fontos megjegyezni, hogy itt nincs erőszak, a fiúk pénzért cserébe önként teszik. Vonzó számukra a pénz, az elegáns autó. Nagy problémát jelent, hogy ezek a cselekmények súlyosan befolyásolják a fiúk pszichoszexuális érését, fejlődését.

A sérelmükre elkövetett bűncselekmények megelőzésénél a korábban leírtakon túl, különös figyelmet kell fordítani a viselkedésük megfigyelésére. A viselkedésükből gyakran kiderül, hogy valami, nem megszokott történt velük. Ekkor különös odafigyelés mellett beszélgetni kell velük és bízni kell abba, hogy kialakult már a fiatal és a nevelője között olyan viszony, hogy a fiatal elmondja a problémáit. A szexuális bűncselekmények sértettjei gyakran magukba fordulnak, nem beszélnek az átéltekről, de az is előfordulhat, hogy a történekeért magát okolja.

3. A Gyermekotthon két gondozottjának élettörténete⁵⁸

Az első történet egy most 15 éves fiúról szól, a könnyebb követhetőség kedvéért a továbbiakban Ákosként fog szerepelni. Ákos vidéken született és ott is élt családjával. A család az édesanyjából, az édesapjából és belőle állt össze. Édesapja hosszú idők óta munkanélküli, édesanyja pedig egy élelmiszerboltban dolgozott pénztárosként. Rossz anyagi körülmények között éltek, gyakori volt a nélkülözés. Ákossal durván bántak, állandóan ordítottak vele és a lelki abúzuson túl testi abúzusok is érték mindkét szülő részéről. Az óvodában Ákos agresszívan viselkedett társaival, az óvónők, így gyorsan felfigyeltek rá. Látták rajta, hogy problémákkal küzd próbáltak segíteni neki, beszéltek a szüleivel is erről, de ez nem vezetett semmire, sőt Ákost ezért is bántalmazták.

7 éves korában a gyámhatóság állami gondozásba vette, a gyermek érdekeinek védelme érdekében, mivel szülei rendszeresen verték, illetve nagy nélkülözésben éltek. Az állami gondozásba vétel elkerülhetetlen volt, mivel szülein kívül más rokona nem volt. A gyermekotthonban, ahova került nehezen tudott beilleszkedni, gyakran verekedett. Az iskolában gyakoriak voltak a fegyelmezési problémák. Mivel a gyermekotthon nem tudta kellőképpen kezelni Ákos problémáit 5 évvel ezelőtt, tehát 10 éves korában a Béke Gyermekotthonba került. A bekerülést követően itt is beilleszkedési problémákkal küzdött, azonban a csoport felépítésének és a nevelőknek köszönhetően pár hónap alatt a helyzet kezelhetővé vált. Az iskolai problémái ugyanúgy megvannak, jelenleg az általános iskola 7. osztályába jár. Szüleivel nem tartja a kapcsolatot és nem is szeretné tartani.

Ákos szeret dohányozni, alkoholt fogyasztani és esetenként drogozni. Az alkoholfogyasztásban első számú szempont, hogy hamar érezze a hatását. A drogok terén a biofüveket szokta fogyasztani.

Ákos megjelenése, személyisége, viselkedése különös képet mutat. Egyfelől egy átlagos 15 éves fiúnak néz ki és beszélgetni vele is normálisan lehet. Azonban vannak pillanatok, időszakok, amikor a viselkedése megváltozik, mintha hirtelen felpörögne pár percre, aztán újra vissza a régibe.

Ákos a jövőről ritkán gondolkozik. Álmaiban informatikus szeretne lenni, mégpedig azért, hogy sok pénzt kereshessen, számára elsődleges a pénz. Úgy gondolja, hogy, akinek

⁵⁸ A történeteket a történetek szereplői, illetve azok nevelői hozták a tudomásomra a Gyermekotthonban.

pénze van bármit megtehet. Most még valószínűleg nem érzi azt, hogy a tanulás fontos, még csak egy kötelező elfoglaltságnak látja.

Pozitívként értékelhető, hogy amióta Ákos a Béke Gyermekotthonba került a személyisége, viselkedése sokat javult, illetve hogy nincsen vele szemben folyamatban büntetőeljárás. A nevelők és a társai pozitív hatása következtében reális esélye van arra, hogy iskoláit elvégezze, szakmához jusson és az életben megállja a helyét.

A másik történet egy most 22 éves férfiről szól, akit ugyancsak a könnyebb követhetőség kedvéért a továbbiakban Zsoltként fog szerepelni. Zsolt vidéken született és ott is élt családjával. A szűk család az édesanyjából, az édesapjából és belőle állt. Tágabb értelemben vett családjához sok unokatestvér tartozott. Zsolt édesapja sokszor volt büntetés-végrehajtási intézetben, édesanyja pedig alkoholista volt. Zsolt az iskolában megverte a nevelőjét és mivel szülei sem tudták rendesen eltartani a gyámhatóság állami gondozásba vette. Kisgyermek kora óta él nevelőotthonokban. A nevelőotthonban és az iskolában is agresszívan viselkedett, társaival gyakran volt összetűzése. Mivel a gyermekotthon nem volt képes megfelelően kezelni a problémát 5 évvel ezelőtt, 17 éves korában a Béke Gyermekotthonba került.

Bekerülését követően igen agresszívan viselkedett mind a társai, mind a nevelőivel szemben. Drogproblémái voltak, ami a gyakori marihuána és öngyújtó gáz fogyasztását jelentette. A nevelője egy görög katolikus lelkész volt, és valószínűleg az ő hatására személyisége lassan formálódni kezdett. A drogozást abbahagyta, és újra elkezdett bár már csak hobby szinten focizni, hiszen ő régen nagy reménységnek számított. Megkeresztelkedett és próbált szembenézni a problémáival. Ekkor mondta azt, hogy „Ahhoz, hogy rendes emberré váljak meg kell tagadnom a családomat.”. Volt annyi akaratereje, hogy újra elkezdett iskolába járni és elfogadta a saját helyzetét. Célokat tűzött ki maga elé, elkezdett testépíteni és elhatározta, hogy szakmát szerez. Most szakácsnak tanul.

Régebben követett el bűncselekményeket, garázdaságot, testi sértést, ezekért felfüggesztett szabadságvesztés büntetést kapott. Rokonaival tartja a kapcsolatot, olykor leutazik hozzájuk. Pár éve megismerkedett egy lánnyal, 21 éves korában gyermekük született, közösen nevelik.

Zsolt történetét nézve látható, hogy nagy mélységekből is van visszaút. Kellő akaraterő, belső elhatározás és megfelelő külső segítség hatására még a bűncselekmények elkövetéséig is eljutó egyéneket is vissza lehet téríteni a megfelelő vágányra és lehetőséget adni nekik az életben való boldoguláshoz. Zsolt a kortársai számára példaképül szolgál,

egyfajta követendő mintát nyújt, egyben a nevelők tevékenységét is segíti, hiszen a csoporton belülről is tudja képviselni az értékeket.

Összegzés

A fiatalkorúak bűnözése az utóbbi időben lényegében nem változott, tendenciái ugyanazok, csak a módszerek és a devianciák sajátosságai lettek mások, megjelenését, lényegét tekintve viszont azonos maradt. Ezzel a megállapítással cáfolni lehet az emberekben kialakult képet a fiatalkori bűnözésről, mely szerint sokkal többen vannak, és sokkal erőszakosabbak, mint régen voltak. Azt azonban fontos megjegyezni, hogy a bűnelkövetés egy kissé erőszakosabbá vált, de ez közel sem értékelhető akkora súlyúnak, mint, ami a közvéleményben jelen van. Érdemes figyelembe venni a probléma bemutatásánál azt is, hogy maga a társadalom, a társadalmi közeg, amiben a fiatalkorúak élnek is jelentős mértékben megváltozott.

A fiatalkorúak bűnözését ugyanazok a mikrokörnyezeti tényezők okozzák, amelyek a családi környezet széteséséhez vezetnek. A családok szétesése, nem megfelelő működése pedig tovább rontja a fiatalok helyzetét. Ilyen ok az egyre személytelenebbé váló társas együttélési kapcsolatok, melynek eredményeképp a fiatalok nem tudnak megfelelően kötődni a másikhöz. Ha ez a probléma kiegészül azzal, amitől a mai magyar társadalom szenved, mi szerint az értékeknél, a belső tartalmaknál fontosabbá váltak az anyagi jellegű tartalmak, jelesül a pénz, akkor a fiatal a társas kapcsolataiban elsődlegesen a saját szükségleteit, érdekeit fogja érvényesíteni, a másik fél nézőpontjának figyelmen kívül hagyásával.

A fiatalkorúak devianciáit vizsgálva látszik, hogy a deviáns magatartások régebben is megvoltak, a változás abban jelentkezik, hogy nyilvánvalóan a jelen korban más lehetőségeik vannak, és ezeknek megfelelően viselkednek. A '90-es évek előtt nem volt ilyen mennyiségű kábítószer Magyarországon és erre nem is volt nagy igény. Az utóbbi években a drogprobléma valóssá vált a fiatalkorúak körében. Szinte minden hónapban megjelenik egy újfajta drog a magyar piacon, aminek sajnálatos módon kereslete is van. A drogprobléma fokozott az állami gondozásban lévő fiataloknál, szinte valamennyien kipróbálják ezeket.

A fiatalkorúak bűnmegelőzésére számtalan program, stratégia született már, eredményességük kétséges, hiszen egy ilyen jellegű stratégiának, még jól működése esetén is több évre, évtizedre van szüksége, ahhoz, hogy látható eredményeket produkáljon. A legtöbb szakértő a jól működő családban látja a potenciált, az képes kellő értéket adni, védelmet nyújtani a fiatalkorúak számára, melyre életkoruknál fogva óriási szükségük van.

Felhasznált irodalom

A Szociális és Munkaügyi Minisztérium szakmai kiadványsorozata Budapest, 2009.
Jelentés a magyarországi kábítószerhelyezetről 2009.

A kötet szerkesztői: Dr. Felvinczi Katalin Dr. Varga Orsolya.

Felelős szerkesztő: Portörő Péter.

<http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=901> 2012. október 31.

Blaskó Béla (2010): Magyar büntetőjog általános rész. Rejtjel kiadó, Budapest-Debrecen.

Blaskó Béla, Miklós Irén, Schubauer László (2010): Büntetőjog Különös Rész II. Rejtjel kiadó, Budapest-Debrecen.

Bögöly Gyula, Budaházi Árpád, Csányi Csaba, Sléder Judit (2010): Büntetőeljárás-jog. Rejtjel kiadó, Budapest.

Borbíró Andrea, Kerezsi Klára (2009): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium.

Egységes nyomozó hatósági és ügyészégi bűnügyi statisztikai (ENYÜBS) rendszer.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: "A fiatalkori bűnözés megelőzése. A fiatalkori bűnözés kezelésének módjai és a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszer szerepe az Európai Unióban" (2006/C 110/13).

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006IE0414:HU:NOT>
2012. október 14.

Gönczöl Katalin, Kerezsi Klára, Korinek László, Lévai Miklós (2006): Kriminológia-Szakkriminológia. Complex kiadó, Budapest.

Gönczöl Katalin, Korinek László, Lévai Miklós (1996): Kriminológiai ismeretek. Bűnözés. Bűnözéskontroll. Corvina kiadó.

Hornyák Szabolcs: A gyermekkorúak bűnözése és megelőzésének lehetőségei.
<http://www.pecshor.hu/periodika/2003/hornyak.pdf> 2012. október 13.

Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium: Jelentés a magyarországi kábítószerhelyezetről, Új fejlemények, trendek és részletes információk 2004. Felelős szerkesztő: Gábor Edina.

<http://www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID=326> 2012. október 31.

Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, szerk: Borbíró Andrea- Kerezsi Klára (2009): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I.

Kerezsi Klára, Parti Katalin (szerk.), (2008): Látens fiatalkori devianciák. Fiatalkori devianciák egy önbevalláson alapuló felmérés tükrében – „ISRD-2” . Budapest.

Kisida Erzsébet: A fiatalkorúak veszélyeztetettsége <http://www.ofi.hu/tudastar/fiatalkoruk> 2012. okt. 31.

Központi Statisztikai Hivatal: Magyar Statisztikai Évkönyv, 2010. Felelős szerkesztő: Szabó István. Budapest, 2011. 2012. november 02.

http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/evkonyv/stat2010_nograf.pdf

Kriminológiai Tanulmányok 45. kötet (Szerk.: Virág György) OKRI, Budapest, 2008.
 Kerezsi Klára, Kó József. In: A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának hatékonysága (93-147. old.)

Kriminológiai Tanulmányok 46. kötet (Szerk.: Virág György) OKRI, Budapest, 2009.
 Kerezsi Klára, Kó József. In: 15 éves a DADA: a rendőrségi megelőzési program értékelése (216-249 old.)

Münnich István, Moksony Ferenc (1994): Devianciák Magyarországon. Közélet kiadó

ORFK Szóvivői Iroda. A gyermek- és fiatalkori bűnözés helyzete.
[http://www.police.hu/ideiglenesek/elemzesek/bunuldozes/orf_080213_01.html?pagenum=](http://www.police.hu/ideiglenesek/elemzesek/bunuldozes/orf_080213_01.html?pagenum=2)
 2 2012. október. 13.

ORFK Szóvivői Iroda. http://www.police.hu/sajto/sajtoszoba/orf20110525_01.html
2012. nov. 03.

Rosta Andrea (2006): A bűnmegelőzés elmélete. Loisir könyvkiadó.

Tájékoztató a gyermekkorúak és a fiatalkorúak bűnözésével összefüggő egyes kérdésekről.
Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály (2012)

Tájékoztató a gyermekkorúak és a fiatalkorúak bűnözésével összefüggő egyes kérdésekről.
Legfőbb Ügyészség Számítástechnika-alkalmazási és Információs Főosztály (2010)

Társadalmi szemle 1994. V. szám. Gönczöl Katalin Devianciák, bűnözés és a megelőzési stratégia.

Zubor Zsolt: Még mindig az alkoholizmus országa vagyunk.
http://hvg.hu/itthon/20120419_kormanyzati_terv_alkoholizmus 2012. nov. 01.

<http://www.gyermekektalmozas.hu/celcsoportok/szakembereknek/item/fiatalkori-bnoezes-erszak>) 2012. 09.06.

<http://www.google.hu/imgres?q=herb%C3%A1+herb%C3%BCvek+drog+zacska%C3%B3&um=1&hl=hu&biw=1024&bih=571&tbn=isch&tbnid=5YHytxX50WHSrM:&imgrefurl=http://17.kerulet.ittlakunk.hu/bunesetek/121030/legalisnak-hittebiofuvet&docid=TKocC9ObJ7ylhM&imgurl=http://17.kerulet.ittlakunk.hu/files/ittlakunk/styles/large/public/upload/article/1672/herbal.jpg%253Fslideshow%253Dtrue%2526slideshowAuto%253Dtrue%2526slideshowSpeed%253D4000%2526speed%253D350%2526transition%253Delastic&w=623&h=349&ei=eP2ZUIeKIcuYhQe4-oDICQ&zoom=1&iact=hc&vpx=63&vpy=151&dur=9172&hovh=168&hovw=300&tx=186&ty=115&sig=111083706271580622626&page=1&tbnh=84&tbnw=150&start=0&ndsp=17&ved=1t:429,r:0,s:0,i:67> 2012. november. 03.

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről

1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról

2001. évi XVIII. Törvény a személy- és tárgykörözésről

54/2004. (XII. 13.) AB határozat